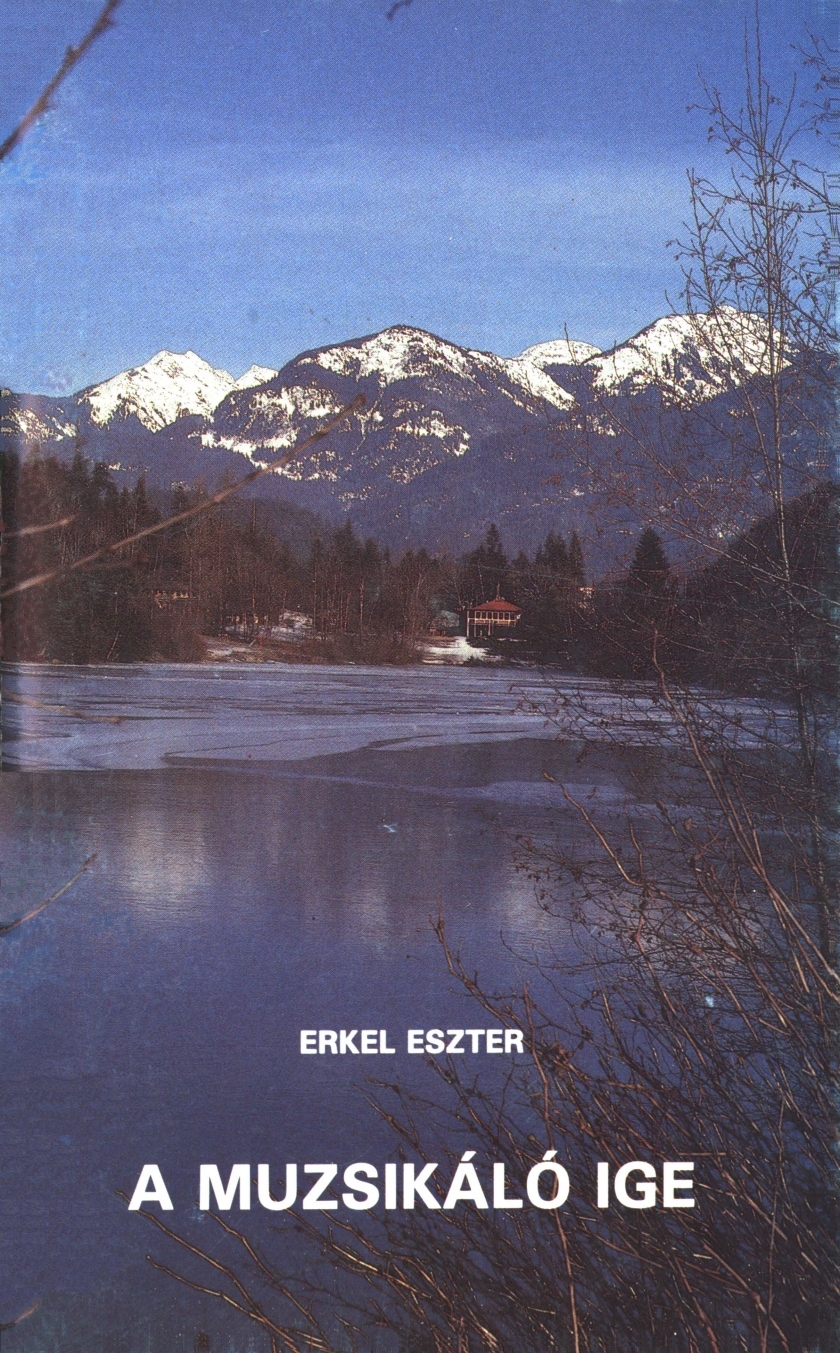

A full-page photograph of a winter scene. In the background, a range of rugged mountains is covered in snow under a clear blue sky. A dense forest of evergreen trees lies at the base of the mountains. In the middle ground, a small, light-colored building with a red roof is situated on a snowy patch. The foreground is dominated by a body of water, partially frozen with ice floes. Bare, thin branches of trees are visible in the foreground, framing the scene.

ERKEL ESZTER

A MUZSIKÁLÓ IGE

Mélységes hálával ajánlom Zürich városának és az Engadiner Kollegiumnak, hiszen családomat és engem mindketten különös szeretettel karoltak föl és otthont nyújtottak számunkra.

ERKEL ESZTER

A MUZSIKÁLÓ IGE

OMC KÖNYKIADÓ, Bécs, 1988

Egyházi jóváhagyással

A mű eredeti címe és kiadója:

Esther Erkel, Das musizierende Wort,
Christiana Verlag, Stein am Rhein, 1984.

Fordította: dr Fényi József

Copyright der ungarischen Übersetzung,

by 1988, Verlag Opus Mystici Corporis

(in Verbindung mit dem Österreichischen Pastoralinstitut)

Satz: Eigenbetrieb des Verlages

Druck: Novographic, A-1238 Wien

Megrendelhető:

OMC Könyvkiadó

A-1090 Wien, Boltzmanngasse 14.

Dr. Balthasar Staehelin professzor ajánló sorai

Jogosan kérdezhetnék: hogy jövök én ahhoz, hogy — nem hivatásos muzsikusként — ajánló sorokat írjak Erkel Eszter jelen könyvéhez.

Hivatásom a pszichiátriai lélekgyógyászat, s a zürichi egyetemi klinikán pszichoszomatikus betegségek gyógyításával foglalkozom. Orvos vagyok tehát, akinek feladata kutatni és kezelni az emberi léleknek — a pszichének —, valamint az emberi testnek — szómának — beteges zavarait és egészségi állapotát; tehát ilyen „melódiákat” és a mögöttük rejlő tartalmakat. Az elején fölített kérdésre később még visszatérünk. Előbb azonban szeretném pár szóval bemutatni, hogy — többek között — kinek köszönheti létrejöttét Erkel Eszter jelen műve.

Az utóbbi tíz év során módom nyílt egyre világosabban kibontakoztatni és leírni az u.n. „pszichoszomatikus alapgyógyászatot”, a „három-pirosrózsás szemlélődést”. Ez egyszerű gyakorlásmód életünknek folytonos imádsággá-tételére. Ennek a mindenki számára szánt és kifejlesztett gyakorlásmódnak az a feladata, hogy általa megtapasztalhasuk Krisztus mindnyájunkban élő Lelkét és higgyünk benne. A „bázisterápiát”, ami annyit tesz, hogy bennünk Krisztus jelenti az alapot, amelyre építünk, könyvek és gyakorlati, nyilvános tanfolyamok ismertetik Svájcban, Ausztriában és Németországban, kiváltképp katolikus és protestáns oktatási központokban.

Szükségessé vált beleszőni és beépíteni ezekbe a tanfolyamokba a vallásos, ráhangoló erejű és Istenhez fölemelő zenét is. Erkel Esztert kértük föl, hogy vállalja el ezt a feladatot. Az utóbbi három esz-

tendőben közreműködésével több mint ötven ilyen tanfolyamot bonyolítottunk le. Három évvel ezelőtt nyert fölvételt Erkel Eszter az Engadiner Kollegium tagjai sorába, amely az „Istenért és szabadságért” jelmondat jegyében működik, s itt megbízták a zenei feladatok ellátásával. Ugyanerre kérte föl a művésznőt három éve a „Krisztusmegvalósítás és pszichoszomatikus alapgyógyászat” egyesülete. Erkel Eszter férjével együtt alapító tagja ennek az egyesületnek.

Az említett kurzusokon, mint pl. az Engadiner Kollegium, valamint a „Krisztusmegvalósítás és pszichoszomatikus alapgyógyászat” egyesületének összejövetelén nem csupán zongoramuzsikájával, hanem minden alkalommal szóbeli interpretálásával is bátran és különleges képességgel világított rá az — bár manapság többnyire még ismeretlen — igazságra, hogy benső, magától értetődő kapcsolat léte-sül Isten és a zenélő ill. zenét hallgató ember között. A legfölségesebb Szentháromság különleges kegyelmével misztikus átélésben ajándékozza magát a művésznek, hogy e benső nagy ajándékot hittel átélve és szemlélve, útmutató szavaival bennünket is ennek részesévé tehessen. Ilyen értelemben és ezzel a lelkülettel írta bevezető sorait „Das marianische Unbewusste” c. könyvemhez is, amely 1983-ban a schaffhauseni Novalis kiadónál jelent meg. Azokról a zeneművekről, amelyeket Erkel Eszter leggyakrabban előadott a „Pszichoszomatikus bázisterápia” bevezető tanfolyamain, két hanglemzfölvétel készült: J.S. Bach: Korálok, Jecklin 232 — Bach, Beethoven, Mozart, Schubert és Chopin műveivel.

Erkel Eszter zenéjéhez az első, nyomtatásban megjelent saját szöveges elemzést az Engadiner Kollegium „Warheit und Wirklichkeit” (Igazság és valóság) gyűjteményes kötetében, valamint a Krisztus-

megvalósítás Egyesületének „Christusverwirklichung vor Selbstverwirklichung” (Önmegvalósítás helyett Krisztusmegvalósítást) c. könyvében találhatjuk. Mindkét könyv a schaffhauseni Novalis kiadónál jelent meg 1983-ban.

1983 tavaszán támadt Erkel Eszternek azon ötlete, hogy a zenét és annak szóbeli interpretációját önálló koncertciklusban egyesítse. Így jött létre a „Zenében megnyilatkozó Igazság” c. ill. „A muzsikáló Ige” c. koncertciklusa. A zürichi Grossmünster főszékesegyház kápolnájában három hónaponként rendeznek koncert- és előadóesteket. Ezen zeneművészek lépnek föl az érdeklődő közönség előtt zenével és szóval, együttműködve a más műfaj területét képviselő előadókkal. Legyen szabad még megemlítenem, hogy Erkel Eszter sokéves szívós kitartással kiemelkedően eredményes és jelentős zeneiskolát hozott létre és vezet mai napig: a zürichi Kodály Zeneiskolát. Ebben az iskolában az oktatás Kodály Zoltán magyar zeneszerző zeneoktatási módszerére épül, tanárképző tagozattal egybekötve.

Térjünk most vissza az elején fölített kérdésre: mi hozzászólnivalója lehet az orvosprofesszornak, a pszichoszomatikus beállítottságú orvosnak és kutatónak ahhoz, amit zeneművészek adnak elő zenekedvelő hallgatóságuknak, s ott, ahol szakmailag hozzáértők beszélnek a zenéről?

Ez a kérdés rövid magyarázatra szorul: minden ember valamennyi tevékenységének — akár hivatásbeli, akár szabadonválasztott legyen is az — forrása az emberi mivolt középponti valóságában, a lélek tudatos, félig tudatos, vagy — ritkán — nagyon is tudatos állapotában és akaratában rejlik. Ahhoz, hogy ezt a cselekvési vágyat, ezt az akaratot megvalósítsa, a lélek eszközként használja a testet. Az ember teste és lelke, mind a hivatásszerűen végzett,

mind pedig a szabadidejében vállalt tevékenységben, alakításban és alkotásban hosszú távon érvényesülő, egyetlen pszichoszomatikus egységet alkot. Test és lélek együttesen hordozói és eszközei az emberi akaratnak.

Ez vonatkozik minden zeneművészre, minden zongoristára is. Neves zongoraművészeink esetében ugyanis egyértelműen és erőteljesen jut kifejezésre ezen egység, a lelki megtapasztalásnak, hallásnak, teremtő alakításnak, kifejezésnek, valamint a megfelelő testi kivitelezésnek, ábrázolásnak és értelmezésnek eszközei: az előadóművész azt akarja, hogy a zeneszerző alkotását a maga módján a lehető legjobban saját lelkébe fogadja, majd ennek megfelelően szólaltassa meg és tegye számunkra jelenlévővé.

Ezek után éppoly jogosan tehető föl a zenei szakterületet érintő kérdés is annak az orvosnak, aki kutatási- és gyógykezelési célterületének az emberi lelket választotta: „Végső soron mi a tulajdonképpeni lényeges az emberi lélek akaratí képességében, amelyből lelkünk alkotói tevékenységéhez a szépet, a harmonikusan zengőt, a tisztát, az igazat, a dalamba kívánczót, a művészt, a szeretetet, a jót és gazdagítót meríti, s amely aztán oly megrendítő erejű örömmel sodor magával bennünket?”

Talán ennél világosabban fogalmazhatjuk így a kérdést: Mi az a „centrum”, legbensőbb valóság, amelyből a szellemi valóság fakad, amelynek világossága dalolva teremt rendet és termékenyítő erővel árad vissza a lélekre, majd a külső világra, s annak szorongásaira, gondjaira és örömeire — mindezen hatást egészen különleges módon megvalósítva a tehetséggel megáldott művészegyéniségek művészetében?

Nem azért kértek föl személyesen engem a jelen ajánló sorok megírására, mivel korábban én magam

is szívesen lettem volna hivatásos zenész — csellista —, nem is azért, mert a „pszichoszomatikus bá-zisterápia”-tanfolyamaimon a zene fontos ráhangoló és változást elindító, terápiás szerepet játszik. Talán inkább azért, mert bátorkodom szavaimmal rávilágítani arra, hogy mindenegyes emberi lélek legbensőjében maga Isten a középpont: szépségével, világosságával, tisztaságával és jóságával végső otthonunk és igazságunk. Az emberi lélek kis akarása Isten nagy akaratát jeleníti meg. Isten szinte ujjongó örömmel juttat részt a művész lelkének saját szépségéből, tisztaságából, világosságából, hatalmából, gyöngédségéből és titkából. Ehhez társul azonban intő szava a rendre, szigorú fegyelemre, lemondásra, alázatra, önmegtagadásra és a legmagasabbfokú szeretetre. A művészt isteni megbízatása és ennek megfelelő belső kényszerűség sürgeti magábafo-gadni, saját lelkébe iktatni Istennek túláradó örömét és igazságának szavát, s ezt keze és hangszere közvetítésével igyekszik önmagából úgy visszaadni, hogy ugyanezt mi is meghallhassuk önmagunkban; hogy tudatosan, vagy öntudatlanul mi is hagyjuk magunkat megérinteni Isten ujjongó örömet sugárzó nagyságától, szavaitól, szépségétől és intő szavától, s engedjük, hogy áthasson bennünket Isten, a mi Atyánk dicsőségének és fenségének kisugárzása.

Az igazi zene engedelmességre int Isten szava iránt. Pontosan erre akar tanítani Erkel Eszter jelen könyvével. Mivel itt a földön minden emberben jelen van Isten, a mai világnak ismét egészen Hozzá, ezen legmagasztosabb Másikhoz kellene igazodnia. Minden olyan hivatásnak, amely az emberi lélekkel és testtel foglalkozik, elsősorban a papoknak és orvosoknak, ebben az irányban kellene utat mutatnia, s hozzájuk kellene csatlakozniuk a művészeknek is, kinek-kinek a saját művészetével.

Korunkban az ateisták és materialisták véleménye szerint a legfelsőbb és legvégső fórum az emberi értelem, a ráció s ezáltal a legfontosabb életcél az ember önmegvalósítása. Ennek az abszolút igazsággal — Istennel — nem egyező korfölfogásnak vissza kell lépnie, s teret kell engednie egy új korszaknak, egy „new age”-nek, amelyben ismét mennyei Urunk lesz számunkra a legfelsőbb és legvégső tekintély. Mindennek Isten az ősforrása, a zenének is. Ezen azt értjük, hogy minden egyes ember lelkében Isten jelenlétét hisszük, ismerjük föl és ismerjük el legelső, legfensőbb és legvégső fórumnak és irányadónak. Elfogadjuk természetfölötti szeretetével, üdvöztető- és gyógyító segítségnyújtásával, ugyanakkor intő és rendelkező szavával együtt.

Alapjában véve tehát: legyen folytonos istenimádás jelen életünk minden napja; azzá kell lennie a zenének is.

Az „új korszakot” ezután már nem az „önmegvalósítás” jelenleg hangoztatott jelszava jellemezné, hanem például a következő: „Első helyen és mindenki számára ,Isten-megvalósítás’ a feladat, amely nekünk keresztényeknek, egyenértékű a ,Krisztus-megvalósítással””.

Krisztus, a velünk személyesen találkozó Isten, nem egyszerűen egy névtelen, kozmikus távolságban élő, velünk szemben közömbös, mindent megengedő „istenség”.

A „Das musizierende Wort” koncertsorozat kezdeményezőjének, Erkel Eszternek kívánsága szerint szolgálja e könyv is a nagy és nemes célt: új, ismét vallásos korszak megvalósítását a kultúrában, művészetben és zenében is.

Zürich és Einsiedeln, 1988.

Balthasar Staehelin

A SZERZŐ ELŐSZAVA

*„A zene minden bölcsességnél és filozófiánál
magasabbrendű kinyilatkoztatás.”
(Beethoven)*

Hagyományainkat tekintve meglehetősen ritka jelenség, hogy a zeneművészek szót kérnek koncertjük előtt. S még ritkább eset — ezt magamról ítélve is nagyon jól tudom —, hogy ezt szívesen teszik. Ezért nekem is aligha jutott volna eszembe, ha nem kértek volna többször is alkalomadtán arra, hogy a zene előadása előtt mondjak néhány bevezető gondolatot. Ez történt az Engadiner Kollegium St. Morizban tartott egyik konferenciája alkalmával a szokásos napi zongoraelőadásom előtt.

Akkoriban még nem sejtettem, hogy ez a hangversenyezési forma nemsokára sorsszerűen fő hivatásommá válik.

Biztató ihletet és ösztönzést jelentett számomra természetesen az Engediner Kollegium konferenciáinak különleges szellemi légköre és célkitűzései, amelynek alapjelszava: „Gott und Freiheit” (Isten és szabadság). Ezen túlmenően lelki gazdagodást termő ajándékot jelentettek számomra a különböző hivatások területéről (orvostudomány, teológia, pszichológia, művészet, gazdaság, politika stb.) érkezett közel 500 hallgató és aktív résztvevő gyakran egzisztenciális meglátásai és vallomásai. Ez a szellem mélységesen megragadott és ezért én is benső szükségét éreztem arra, hogy megkísérleljem mind zenei, mind szóbeli kifejezőeszközökkel, összeszedettséggel s egyben nyitottsággal a hallgatóság befogadóképességét a megfelelő hullámhosszra hangolni.

Ily módon új dimenziók és új utak is föltárultak előttem. Hozzákezdhettem immár konkrétan és tudatosan is megfogalmazni eddigi megsejtéseimet és érzéseimet zenére, emberre és az Istenre vonatkozóan.

Azóta világosabban látom mind hivatásbeli feladataimat, mind a hallgatósággal szembeni felelősséget is. Hallgatóim gyakran tettek olyan észrevételt, hogy a zene lényegének ilyen jellegű átértelmezése őket is új utak, dimenziók, magasabbrendű valóság és az igazság megtalálásához segítette. Ezt tapasztalták nem csupán a zenehallgatás, hanem aktív zenélésük alkalmával is.

Mindaz, ami e könyben olvasható, többnyire a koncertjeim előtti gondolatok lecsapódása, valamint olyan gondolatok, amelyek Dr. Balthasar Staehelin professzor pszichoszomatikus bázisterápia kurzusaiban a zenei ráhangolás kapcsán hangzottak el. Staehelin professzornak egyébként is e helyen szeretném őszinte hálámat kifejezni biztatásáért. Tőle származik e könyvecske címe: „Das musizierende Wort”, amelyet egyúttal egy zürichi hangversenysorozatunk címévé választottunk. Egyik föllépésem előtt Staehelin professzor pillanatnyi ötletével ezt a kifejezést alkalmazta zenét interpretáló, bevezető szavaimra. (Ti. „das Wort” németül Isten Igéjét is jelenti.)

Szívből mondok köszönetet Eva Maria Henschelnek is, aki szíves volt kiigazítani németnyelvű könyvem nyelvi fogyatékosságait. Magyar fordítónak pedig nagy meghatottsággal mondok köszönetet ezért a bensőséges szép nyelvezetért, mely csak mély megértés, nagy tudás és kegyelemszerű Istenközelség birtokában jöhetett így módon létre. Isten fizesse meg! Hálás köszönetemet szeretném kifejezni az OMC Könyvkiadónak, aki a magyarra fordított

könyv kiadásának kezdeményezője. Életem egyik legszebb ajándéka e kis könyv anyanyelvemen való megjelenése.

Őszinte köszönetet mondok férjemnek és gyermekeimnek, hogy mindig segítőkészen álltak melletttem. Köszönettel tartozom minden barátomnak, tanítványomnak, kollégámnak, mind a biztatásokért, mind pedig a bátor együttműködésért ezen újfajta zenélésben.

Igazán szívből remélem, hogy ezen együttes munkánk segít bennünket — mai embereket — hivatásunkban és személyesen is közelebb kerülni egymáshoz, hogy szellemi, lelki összefogással Istenhez is visszataláljunk.

Zürich, 1988. Pünkösdjén

Erkel Eszter

AZ ÉNEK: LELKÜNK LEGŐSIBB ANYANYELVE

A Bibliában olvassuk: „Kezdetben volt az Ige...” A zenében ez ebben a formában érvényes: „Kezdetben volt az ének...”

Évezredek óta énekel az ember. Évezredek óta érzi, hogy embermivoltában valamiképpen ott szunnyad Isten Szellemének szikrája. Tetteinkkel és közléseinkkel — éneklésünkkel is —, tudatosan, vagy némelyek öntudatlanul, őshazánkat, az isteni hajlékot keressük. Így minden őszinte zenedarab is ennek a keresésnek a kifejeződése. Legyen szó akár egy idős parasztember dalolásáról, akár J.S. Bach vagy Bartók Béla valamely zeneművéről: ugyanarról beszélnek, s benne az őszintén becsületes, daloló emberi lélek arca tükröződik.

Tulajdonképpen mi az éneklés és a zene? Merre szárnyalnak a hangok, amelyek újra és újra elvesznek a végtelenben? Milyen üzenetet visznek magukkal, s milyennel térnek vissza hozzánk?

Amióta csak eszmél az ember, azóta énekel. Énekével ki akarja önteni szívének érzelmeit, s tanúsítani hódolatát a számára névtelen fenség előtt. Megsejti valamiképpen, hogy éneke csodálatos párbeszédbe kapcsolja Istennel.

Amilyen ragyogó és sugárzó a legszebb emberi hang éneke, úgy kellene valójában énekelniük a hangszereknek is. Egyetlen éneklő hang, — származzék bár hangszertől, vagy emberi szájtól —, képes továbbítani a művész lényeges mondanivalóját hallgatóinak. A zenében kapott kegyelmi adományból, amelyet továbbajándékozunk, örök párbeszéd születik, amely Istenhez fűződő személyes kapcsolatunknak legelrejtettebb titkait szólaltatja meg.

Amióta Jézus Krisztus köztünk élt, tudjuk, hogy létünk központi magja a szeretet, s hogy teremtet világunkban mindenfelől Isten gondviselése ölel körül bennünket.

Krisztus emberekben élő jósága és szeretete lesz otthonunkká. Énekünk már nem ismeretlen Istenség felé szárnyal: hiszen minden mosolygó szempárból Krisztus szelíd jósága sugárzik felénk; átölel, átmelegít bennünket, s behatol szívünk legbelsejébe. Isten itt van, Krisztus által az Ő szavát halljuk embertársainkban. Derűsen mosolyog és dalol ez a Szó, s tiszta harmóniai megérintik lelkünk membránját, amely dalolni kezd és visszamosolyog. Kristálytisztán és teljesértékűen csöng hangja, kifejezve háláját a mindent átsugárzó szeretetért.

A hangok is így lebegnek, finom rezgéseikkel közvetítve a ki nem mondhatót Isten és ember között, valamint ember és ember között. Áramlásuk kétirányú és kölcsönös, énekes és hallgatói között, s üzenetet hoznak-visznek magukkal.

Az Atya midenek fölötti (abszolút) igazságának hangja harsant föl Krisztus kitárulkozó lelkében, amelyet Krisztus feltétlen engedelmességével fogadott el és valósított meg.

Az Atya és Fiú tökéletesen egybecsengő harmóniája az abszolút Szeretet. Ez lett számunkra megváltásunk erőforrása: új dimenziókat tár föl számunkra ott, ahol emberi képességeink és erőink már megtorpannak. Ebben a valóságban az emberileg lehetetlen is lehetségessé válik a szeretet által. Szenvedésünk, küzdelmeink, reményünk és munkánk egyetlen, mindent átfogó, kimondhatatlan hálaadás lesz azért, hogy részecskéi lehetünk a Teremtő nagy művének. Elnémulnak itt a szavak... Csak az ének sugározza végtelenbe kiáltó hangjait: Istent keresi, vele akar egyesíteni.

A DAL ŐSFORRÁSA

Amikor igazi, természetes erejével magávalsodró zenét hallok, úgy tűnik, mintha ősforrásból patakozó, kristálytisztá víz zubogását hallanám, amely egyszerre élő és éltető. Ősigazságot, tisztaságot sugároz magából. Az ilyen kristálytisztá zene az *ősforrásból* ered.

Ősforrásnak nevezem a mindennek előtti, legelső forrást, amely a jövőben is mindig létezik. E forrás egyidejűleg buzog bennünk, s rajtunk keresztüladva a világmindenségben. Ajándékával belülről és kívülről egyaránt gazdagít bennünket.

Az ember egyik legelemibb feladata az lenne, hogy érzékeny belső hallásával odaadóan figyeljen ezen ősforrás dallamára. Annyira eleven és tápláló erejű ez a forrás, hogy aki kristálytisztá hangját magába issza, áramlásának szabad utat ad, az saját maga is forrássá változhat.

Jelen korunk „New-Age-Wave” (új-korszak-hullám) mozgalma úgy véli: fölfedezte annak igazságát, hogy az egész világmindenség (kozmosz), a föld maga is, zenei hangzatokra épül. E szerint a zene építőeleme a földi világnak és az egész világmindenségnek. Mindenben benne található a hangzás, rezgés, ritmus és harmónia. A fizikából ismert protonok és neutronok, maguk az atomok is — sajátos hangnemben „énekelnek”. Ugyanezt teszi valamennyi virág és fűszál.

Mi, akik zenei elhivatottságot érzünk, örülhetünk és bizonyos igazolást láthatunk az így mérhető és mért zenei tényekben is.

De mi is valójában a mindenség zenéjének ősforrása?

Kezdetben volt az Ige. Isten Igéje volt az Ősforrás, amely életet adott a világnak. Létrejött a teremtet világ, amelyet a szeretet hozott létre.

Az Ige, amely szeretet volt és az is marad, énekelni kezdett, s énekel ma is. Éneke zeng az atomokban, a virágokban, a forrás vizében, legbensőnkben. Zeng mindenütt és mindörökké.

János evangéliumában ez az Ige áll Jákob kútjánál, s így beszél: „Én vagyok a forrás”. Ne törd magad halálra a poshadt víz keresésében: én vagyok az élő víz benned és körülötted: szakadatlanul fölfakadó, friss, soha ki nem apadó „élő víz”.

A valódi, tiszta zene ebből a forrásból buzog elő, s az élet kristálytisztán csobogó vizét ajándékozta számunkra.

A ZENE: IMÁDSÁG

A zene számomra a legmélységesebb imádság. A ki nem fejezhetőt, ki nem mondhatót közvetíti Isten és ember között. Hisz olyan nehéz szavakat találni, hogyha az Isten és minden egyes ember között fönnálló sajátos, kizárólagos titokról akarunk beszélni.

A művészet és a zene azonban lehetővé teszi, hogy a legfinomabb eszközökkel keressük és fejezzük ki az Isteni Valósághoz fűződő kapcsolatot.

Éppen azért válhat a zene egyéni és egyúttal egyetemes, közös imádsággá, mert nélkülözni tudja az emberi szavakat.

A zene lényege: befogadás, továbbajándékozás és Istennek való visszaajándékozás; leírhatatlanul mélységes szeretet-kapcsolat.

Emberi nyelvünk szinte tehetetlen, hogyha lel-

künk legbensőbb rezdüléseiről van szó. Képtelen kifejezni a hálát, alázatot és szeretetet, vagy szavakba foglalni Istenhez fűződő személyes, egyedülálló kapcsolatunkat.

Ez ugyanis leírhatatlan titok; olyan titok, amely csak Istenre és az egyes teremtményekre tartozik. Ez a titok szövi át egész életünket. Olyan valóságot takar, amelyet újra és újra megragadhatunk a kegyelem által, hogyha nyitott szívvel közelítünk hozzá. Hogyha pedig részesei lettünk e kegyelemnek, biztonsággal tudjuk: most látjuk igazi valóságukban a világ dolgait, az embereket és az élet összefüggéseit.

Amikor napsugárral átitatott virágszirmot, vagy kristálytisza vízcseppet látunk — s bennük a magától értetődő tisztaságot, áttetszőséget, az eleven bájt és gazdagságot —, megérezzük a teremtető, ajándékozó Isten kezének érintését és soha nem szűnő, pazarló szeretetét teremtményei iránt.

Még ennél is megfoghatatlanabb élményben részesülünk, hogyha föl tudjuk fedezni embertársaink szemében Krisztus tekintetét.

Arca ugyanis éberén vigyáz bennünk, irányítja gondolatainkat, s áldásával teszi termékennyé munkánkat.

Ezekben az egymást érő kegyelmi pillanatokban válik létünk teljesen áttetszővé Istenhez való odaforulásában.

Sosem tudnám szavakkal kifejezni a végtelen hálaérzetet, hogy részecskéje lehetek ennek a mindent átfogó isteni alkotásnak. Legfölből a zene szavával kísérelhetem ezt meg.

A ZENE A SZERETET SUGÁRZÁSA

„A zene olyan kifejezőeszköz, amely teljes egészében nem vethető alá elemzésnek: mindig valami szellemi őserőnek a titkát hordozza magában, amely túlmutat az értelemmel fölfogható valóságon.”

(Hortense von Gelmini)

Isteni ajándék s egyúttal emberi valóság a zene, s mint ilyen, az ember kibontakozásának lelki és szellemi forrása.

Az igazi tudomány és az alkotó művészet Isten lényegének kifejezői, valamiképpen az abszolút Szeretet megérintése és megsejtése. Ez a szeretet pedig arra rendeltetett, hogy otthonunkká váljék, amelyben sok-sok ember és nép találhat egymásra egyetértésben és védettségben. Ez a szeretet a teremtés központi erőforrása; a világ számára az egyetlen igazi összetartó erő. Magasabbrendű valóságba ragad magával bennünket, amelyre napjainkban oly égetően szükségünk van. Mivel a kimondhatatlan közvetítő közege, kapoccsá lesz Isten és ember, de egyúttal ember és ember között is.

Éppen azért, mivel ez a kimondhatatlan valóság tartalmazza létünk és lényegünk legmélyebb igazságait, a zenének sokkalta nagyobb az ereje és jelentősége az egyes ember és a közösség számára, mint azt mindennapi gyakorlatunkban feltételezzük. Találkozási központ lehet valamiféle magasabbléptékű rendben különböző műveltségű és politikai nézetű emberek számára. Képes az egyes embereket önmaguk rejtekéből előcsalogatni, hogy egyéni lényegük kimondhatatlan, lefelrejtettebb kincseit továbbajándékozzák, másokkal megosszák. Mindezt a zene

gyöngéd finomsággal műveli, szavak nélkül, önkéntelen természetességgel.

Századunk embere kellő érettséggel fogadhatja már ezt a gyöngédséget. Éretté vált a jelleggazdagító szellemi és lelki értékek újrafelfedezésére is, amelyeknek forrása a teremtet világ, mindmegannyi naponként ismétlődő csodájával. Istennek a teremtésben megmutatkozó szépsége, igazsága és szeretete: innen forraszik és ebbe torkollik minden *igazi* művészet.

Miért csupán gyötrelmes kérdésfölvetés és belső kuszáltságunk, elhagyatottságunk, nyomorúságunk kirakós játéka a legtöbb mai műalkotás? Harmóniától, esztétikumtól sugallt válaszokkal és megoldásokkal már alig-alig találkozunk. Azt már nem sikerül elérniük, hogy ráhangoljanak bennünket az isteni Valósággal folytatott örök párbeszédre. Csak az isteni titkok megérintése, megsejtése tud igazi művészetet sarjasztani, bennünket fölemelni, s szeméinket megnyitni az igaz és szép előtt.

Az igazi művészet olyan misztikus nyelv, amely az istenközelségben a kegyelem fényénél a hit által bontakozik ki.

MUNKA ÉS IMÁDSÁG

Hogyha a zene nyelvével imádkoznánk és imádságos lelkülettel zenélnénk — önfeledt odaadással egy magasabb, szent célért —, ez jelentené minden hivatásban és minden munkában az abszolút igazság megtartó edényét.

Számomra naponta ezzel kezdődik és végződik az imádság: "Az Úr szolgálója vagyok". Gyakran az

az érzésem, hogy — amennyiben mindennapos gyakorlattal szert teszünk rá — ez a beállítottság lehet alapja minden tudományos és művészi alkotómunkának. Aki egyszer, akár néhány pillanatra is, lényének szinte teljes súlyát latbavetve beállt ennek az *igazságnak* sodrásába, csak az tudja, hogy innen már nincs visszaút. Meghatározó erőt jelent ez mind Istenhez fűződő kapcsolatunkban, mind pedig embertársi kapcsolatainkban; a tudományban éppúgy, mint az alázattal előadott művészi teljesítményben. Áldást hozó sugaraival átszövi, áthatja egész földi életünket. Valóság az marad, amit ezek a sugarak megérintenek, minden más elenyészik. Ám ennek az igazságnak a fényében még ezt az „elenyészőt” is — bár saját értékrendjébe utalva — gyöngéd szeretet övezi.

Isten rendelése valósul meg a földkerekségen és bennünk. Ami történik, az Ő akarata. Nincs már kétségbeesés, csak béke és szeretet. Ez az igazság rávilágít arra, hogy a világ és az ember sorsa csak Istenhez-fordulásában kapja meg áttetsző, kristálytiszta értelmét, — napjainkban és mai valóságunkban is.

Következésképpen minden életnek, minden hivatásnak ezt az igazságot kellene szolgálnia: minden erőfeszítés árán segíteni az Isten felé kapaszkodó embert. Biztos vagyok benne: egyszer minden ember félreérthetetlenül fölisméri — hogyha mélyen a maga lelkébe néz —, hogy miképpen tudja éppen *ő saját* képességeivel követni és szolgálni a hívó isteni Szót. Hogyha mindenki fölismerné és követné ezt a hívást, mennyire eltörpülne és mellékessé válna minden egyéb dolgunk: a természettudományban és művészetben, minden más tevékenységünkben elért külső sikerünk, a megbecsülés, a hatalom. Véget vetne a munkahelyen — sőt a hangversenytermek-

ben is — eluralkodó teljesítményhajszának. Utunk abba az irányba fordulna, ahol a kereszt és a föltámadás fénye világít.

Mindenki megteheti, hogy szellemét, lelkét ennek a Fénynek sugárözönében tartja, s megérzi, miként alakul léte a legtisztább kristállyá. Hogyha a szikrázó isteni fény megtisztult lényünkre hull, a legdrágább gyémánttá változtatja, amely ezt a világosságot belső lényegeként sugározza ki és ajándékozza tovább.

DRÁGAKÖVEK

A tehetség adományáról

Van egy mondat az Úr imádságában, amely minden szükségünkön túllendíthet bennünket: „Legyen meg a te akaratod...” Milyen csodálatos, hogy ezt a kérést létünk legmélyebb rétegéig megtapasztalhatjuk és átélhetjük!

Mi lehet számunkra elviselhetetlen, ki taszíthat vagy rúghat el bennünket, hogyha az Ő akarata számunkra a legszentebb valóság?

Az igazi alázatossághoz azonban hozzátartozik az a készség is, hogy Isten előtt becsületesen és helyesen értékeljük önmagunkat. Saját képére és hasonlatosságára teremtet bennünket, s mindannyiunkban az Ő szellemének szikrája él.

Mindegyikünket egy drágakő foglalatává alkott, és belénk is helyezett egy drágakövet.

Lehet, hogy ennek a drágakőnek más az alakja és színe, mint ahogy saját magunk képzeljük vagy óhajtánánk.

Viszont — függetlenül alakjától és színétől — minden egyes drágakő kincset ér, s értéke nem fogyatkozik. Nem más ez, mint a mindegyikünknek juttatott tehetség adománya, amellyel — feltéve hogy fölfedezzük — a legjobban szolgálhatjuk Istent és embertársainkat.

Az igazi alázatosság segít hálatelt lélekkel fölismerni ezeket a kegyelmi ajándékokat; segít elfogadni, óvni, ápolni és lelkiismeretes munkával gyarapítani azokat.

Így válik utunk egyre nyitottabbá, amely végső fokon a szerető Végtelenbe torkollik.

Megvalósul így a Szentlélekkel való benső kapcsolatunk; ezáltal is egyre átfogóbban árad szét az isteni Valóság, s teszi számunkra lehetővé, hogy a művészet és tudomány útjain is — vagy egyszerűen a szeretet által — fölemelkedjünk Isten titkaihoz és igazságához. A zene és az imádság végtelenbe szárnyaló hangja hálaadásként száll Ahhoz, aki e csodákat számunkra ajándékozta.

Tartsuk tehát a mi kis drágaköveinket nyitott tengerünkön az isteni Fénybe, hogy találkozzanak sugarával és általa örök lánggra lobbanjanak, amely szolgál, melegít és tovább sugározza az isteni Fényt.

BACH

Egy egyszerű Bach-téma kapcsán

A zene segítségével történt gyógykezelések során többször megállapították, hogy J.S. Bach művei különösen megnyugtató és összhangteremtő hatást gyakorolnak az idegekre.

Sok mindent kutatunk manapság a tudomány segítségével, s ennek eredményét hasznosítjuk az ember számára. Ez minden bizonnyal helyes és jó. Az igazi tudás segít olyan tények és igazságok fölismerésében is, amelyeket Isten kegyelme révén fedezhetünk föl.

Miben is áll tulajdonképpen az a varázs, amely Bach zenéjéből árad felénk? Az ő zenéje vallomás Istenhez- tartozásáról. Nem elsősorban a művészi szerkesztett forma és az összhangjaiban, dallamai- ban sajátos stílus hat megnyugtató erővel idegrend- szerünkre, hanem a nagy zeneszerzőnek juttatott isteni kegyelem és szellem fuvallata ragad meg ben- nünket oly mélységesen. A világosság, a tisztaság és az isteni gyógyító ír számunkra, békét ad lelkünk- nek és a védettség érzését ajándékozza nekünk. Úgy érezzük: Isten szeretete ölel körül bennünket. Így lesz lelkünk szabaddá, hogy szárnyalhasson Isten felé. Ez a kegyelem a művészetben. Egyáltalán nem véletlen tehát, hogy a nagy művészeket „Istentől megáldott tehetség”-nek nevezzük.

Csodálatos háromszög alakul ki az előadó, a hallgató és a Nagy Láthatatlan között: a befogadás, a továbbajándékozás, majd a közös visszaajándéko- zás Istennek. Három szólamba foglalt, leírhatatlanul mélységes szeretet-egység.

A ZENE GYÓGYÍTÓ EREJE

A zene gyógyászati jelentősége régen és ma

Ismeretes, hogy a legutóbbi időben gyakran al- kalmazzák a zenét hatékony gyógyítóeszközként, mindenekelőtt a személy és környezet kapcsolatá-

ban fölmerülő pszichikai és szociális egyensúlyi zavarok esetében.

Minden zenei gyógyeljárásnak az a célja, hogy megszabadítsa a képzeletet a gátlásoktól, tudatosítsa a belső élmények megtapasztalását, hogy árnyaltabbá tegye az érzélemvilágot, hogy fokozza az összeszedettséget és esztétikai nevelést nyújtson. (Olsvay Márta a Kodály Centenárium alkalmával a Magyar Tudományos Akadémián tartott előadásából idézve). Segíti az embert, hogy a szavak nélküli érzelmi tartalmakat is megragadja és fölszabadítsa, valamint föloldja a bennünk kialakult belső görcsöket.

Vegyünk szemügyre egy kisebb, gyógykezelésre szoruló, vagy egészséges embercsoportot, amely a közös zenehallgatás után megpróbál beszámolni zenei élményéről. Miért van ennek személyiségépítő szerepe?

A szó tárgyasítja az alanyi érzelmeket, rendező és tehertől megszabadító ereje van. Kiemeli a lelket az elszigeteltségből, kapcsolatot teremt, reményt épít.

A zene tisztító erejéről már Hippokratész is említést tesz. Arisztotelész is azt állítja „Politikai írások” c. művében, hogy a zene megtisztít és megszabadít a „test káros nedveitől”.

Arisztotelész szerint: „A részvétre és félelemre hajlamos, valamint a zabolátlanul szenvedélyes emberek szívébe is örömteljes megkönnyebbülés költözik, hogyha a szent dallamok meggyógyítják és megtisztítják őket.”

Mi lehet tehát az az időtálló öröm és megkönnyebbülés, amellyel a zene újra és újra fényt és reményt hoz számunkra?

Minden ember „muzikális”: zenét hordoz magában. Mindenkinek megvan a saját belső harmóniája,

a maga hang- és ritmusvilága. A lélek érzésvilága a szinte alig meghatározható árnyaltságú rezdülések-
ből, valamint a kívülről ható rezgésekre történő rea-
gálásokból tevődik össze. Az emberben tulajdon-
képpen a rendre, szeretetre és védettségre való
igénynek a jele, hogy összhangra törekszik a környe-
ző világgal és összhangot akar teremteni saját belső
világában.

A klasszikus zeneszerzés szabályai szerint
minden disszonáns hangzat a harmonikus földoldás
felé tart és végül harmóniában oldódik föl. Csak így
hat megnyugtató erővel a zene a hallgatóra.

Ám hogyha egyetlen hang kristálytisztá tarta-
lommal szólal meg, már *önmagában* teljesíti Isten és
ember közötti üzenetközvetítő feladatát. Ilyen han-
gokból áll és ezekben fejeződik ki legtisztább lényeg-
ében és valóságában a teremtet világ, s maga az
ember.

Erre a valóságra irányítottan alkotta meg őt Is-
ten. Ezért válik számára világossá a kegyelem döntő
pillanataiban, hogy a zene az istenközelség titokza-
tos nyelve, Isten igazságának föltárulkozása, s hogy
a rend és szeretet teremt igazi harmóniát.

A ZENE EMBERI SZENVEDÉLYEINK GYÓGYÍTÓJA

Lázás otthonkeresésünk útjain

Sok mai embernek egyik legfájdalmasabb érzé-
se a belső otthontalanság. Jelentkezik ez az érzés
mind a fiatalabb, mind pedig a felnőtt nemzedékek-
nél egyaránt. Saját magunk is egyre-másra megkérdő-
jelezzük útjainkat, céljainkat. Vajon hová tartunk?

Mi értelme van létünknek? Milyen eszmények lebegnek előttünk? Kinek szolgálunk?

Keserű kijelentések hangzanak el anyagelvűségünkről és önzésünkről. Mindamellett az emberek többsége teljességgel jószándékú. Sok olyan szerencsétlen ember van, akiben külső életkörülmények, vagy szenvedélyek hamuja takarta el és temette be a bennük is jelenvaló isteni szikrát. De ezek az emberek is keresői — tudatosan, vagy nem — a helyesebb utaknak, magasabb céloknak, az otthonnak s az igazságnak.

Hol lelhető hát e haza és otthon, amely önmagában képes üdvöt adni az embernek, s ahol védettség utáni örök vágyunkat már nem kell olcsó pótlékokkal kielégítenünk? Vajon a kábítószerhez, alkoholhoz és szexualitáshoz való menekülés — mint minden egyéb túlhajtott szenvedély — nem azon valóság utáni kétségbeesett keresést fejezik-e ki, amelyhez csak Isten szavára odafigyelve juthatunk el? S miért ne gyakorolhatnánk ezt az odafigyelést éppen a zenében, vagy az imádságban és az alázatosságra hangoló képzőművészetben? Mennyivel egészségesebb, megújítóbb erejű, tartósan boldogítóbb volna ez minden káros szenvedélynél!

Nap mint nap sok emberrel hoz bennünket össze az élet. Hogyha mélyebbre ható, belső látá-sunkkal tekintünk rájuk, biztosan megérezzük, hogy minden emberi lényben fénylő, sugárzó szikra él: magában hordozza az Isten igazságát éppúgy, mint az ember igazságát. Igazság, szeretet — ezek ves-znek körül bennünket, ezek élnek mibennünk is. Annyit kell tennünk mindössze, hogy odaadóan figyelünk és kinyújtjuk felénk kezünket: egyszerű és könnyű lesz a velük való találkozás. Találkozni, s be-lenőni az örökérvényű, élő valóságba, — vajon nem ez volna-e az ember ideális életcélja?

Lelki hontalanságunk annak következménye, hogy hiányzik belőlünk a helyesen elfogadott és továbbajándékozott szeretet. Pedig ez a szeretet a lényege a bennünket körülölelő és bennünk is lakozó, mindenek fölött való abszolút Igazságnak. Önmegvalósításra törekszünk, amely könnyen önmagasztalásba siklik át. Ehelyett induljunk az igazság keresésére, amely kivezet bennünket önzésünk csapdájából és hálójából, segít rátalálni embertársainkra s velük együtt a minket váró egyetlen hazára e földön: a mindent átölelő isteni és emberi szeretetre.

BARTÓK

Egy egyszerű Bartók-téma kapcsán

Igazi népdalok ott születnek, ahol a dolgozó ember nap mint nap érintkezik a természettel. Az egyszerű népben még megtalálható a gyermeki tisztaság és bölcsesség. Ezért tekintik Magyarországon a népdalokat olyan értékesnek, akár a „színaranyat”.

A zeneszerző Bartók Béla életének egy részét azzal töltötte, hogy barátjával, Kodály Zoltánnal együtt régi népdalok után kutatott Magyarország eldugott falvaiban, s a civilizációtól távoleső vidékeken, majd e dalokat összegyűjtötte, tanulmányozta. Közben fölfedezte, hogy ezek dallamai egyértelmű rokonságot mutatnak a régi görög zenével. Az ión, dór, fríg, líd, mixolíd, eol és hipofríg régi görög hangnemek fedezhetők föl bennük. Sok közülük a pentaton (ötfokú) dallam. Véleménye szerint művészi értékük a legmagasabbrendű. A maguk nemében és kicsiben egyenértékűek a világ legnagyobb zeneszerzőinek remekműveivel.

Magvas zenei mondanivaló fejeződik ki bennük világosan, minden fölösleges sallang nélkül. Amiként az imádságban egyetlen gondolat — mint például: „Krisztusom, vezetésedre bízom magam” — kifejezheti egész vágyakozásunkat és Isten iránti szeretetünket, ugyanúgy képesek ezek a természet erőforrásaiból fakadó melódiák pl. egy egész balladát megjeleníteni akár egyetlen versszakban, vagyis nyolc ütemben. Szerintem majdnem éppúgy alkalmasak az elmélkedésre és a lelki összeszedettség megteremtésére, mint a Bach-korálok, amelyekben ugyancsak vezető szerepe van a dal-formának összehasonlíthatatlan módon képes párbeszédbe kapcsolni az isteni valósággal.

Fentiek szemléltetésére: Zongoradarabok Bartók Béla „Gyermekeknek” c. négy kötetéből (balladák, táncok, gyermekdalok- és játékok, szerelmi dalok, sőt egy régi gregorián népi dallam földolgozása).

ALÁZAT

Az alázat olyan erény, amely mindenekelőtt és különös módon érint és foglalkoztat bennünket, előadóművészeket. A kezeinkre bízott műalkotást alkotóművészek teremtették, akik ebbe egyéniségük leglényegét adták. A mi feladatunk az, hogy önzetlenül és hiteles ábrázolással mutassuk be a művészt és alkotását, lehetőleg egyénieskedés nélkül, mégis tele szeretettel és meleg odaadással.

Amennyiben sikerült ezt valamelyest elérnünk, remélhetjük, hogy alázattal és szeretettel teljesítettük feladatunkat.

Az ember Isten alkotása. A legnagyobb Művész kezealkotása vagyunk. Saját lényegének, Lelkének ezernyi csodáját plántálta belénk szeretetével. Életünk nagy feladata, hogy ezt a művet, amely Isten műve, hitelesen valósítsuk meg. Szükségünk van ehhez önmagunkkal szembeni bátorságra, valamint Alkotónkkal szembeni, mindenkor alázatos engedelmességre. Az alázat azonos a hálás lelkülettel. Eget megnyitó, föltárázó fénysugár: hitvallás és gazdagság. Igazságra nyitja szemünket, segít bennünket ezért az igazságért élni és így beteljesíteni Isten akaratát. Az alázat tesz bennünket készségessé arra, hogy elfogadjuk korlátainkat, s a magunk teljes kibontakoztatására törekedjünk. Azáltal, hogy eloldja önmagunkhoz-kötöttségünket, s megnyitja szemünket a teremtésben lépten-nyomon eléinktáruló kegyelmi gazdagságra. Megláttatja a kegyelem ajándékait, amelyek enyhítik gyöngeségünket és bénult tehetetlenségünket. Fölismerjük általa, hogy kitárt karunk, nyitott tenyerünk kehelyhez hasonló, amely kész elfogadni és továbbajándékozni Isten bőségesen áradó kegyelmi adományait.

KEGYELEM

Imádság

Magadba oltottad életemet, Uram. Egyre inkább vonzol engem jóságod mélységei felé. Hála legyen azért, hogy azt akartad: Veled legyenek. Nagy a Te kegyelmed: hiszen láthatlak, megtapinthatlak, hallhatlak Téged.

Időt ajándékozol nekem, hogy csak a szeretet-

nek éljek. A szeretet boldog óráiban megkapom útmutatásodat, s bepillantást nyerek titkaidba. Ami Veled kapcsolatos, minden áttetsző, kristálytisza. Hiszen minden azért van úgy, mert Te vagy minden mögött és minden fölött. Arra is juttatsz nekem időt, hogy Veled együtt munkálkodjam a Te nagy terved megvalósításán.

Megmutattad, hogy az imádságban, valamint a szóbeli és zenei kifejezőeszközökben két lehetőséget kapok:

Először: a Te kinyilatkoztatásodat, amelyben te szólsz hozzám.

Másodszor: Imádságomat és Hozzád intézett hálaadásomat.

Más lehetséges magyarázatot egyelőre nem látok.

Világosan tudomásomra hoztad, hogy eddigi életem folyamán a legvégsőig menően próbára akartál tenni — mind emberi mivoltom, mind hivatásom területén. Most viszont azt hozod tudomásomra, hogy számomra — miként sok más ember számára is — egyetlen egyértelmű és helyes út létezik: elszakíthatatlanul együttműködni Veled üdvözítő terved valóráváltásában. *Az emberek ugyanis szívesen és teljes odaadással fordulnak Hozzád.*

Nélküled a mai ember zsákutcában érzi magát. Tudom, sőt látom, hogy mindannyian Téged keresnek. Csakhogy ők nem mindannyian tudják, hogy Téged keresnek.

Eligazítást adtál, mit kell folyton szem előtt tartanom, hogy Veled együtt terjesszem igazságodat és gondoskodó szeretetedet. Azt mondtad: képességekkel halmoztál el, amelyeket mindig tudatosan kell őriznem és elmélyítenem. Azt állítod, hogy ezek által talán még az elveszetteket is újból megnyerhetem Számodra.

Alázatot, kiegyensúlyozott nyugalmat, szeretetet és odaadást, a legrejtettebb dolgok iránti megkülönböztetett megérzést és tisztánlátást ültettél belém.

Bizonyos lehetek afelől, hogy tisztánlátást is, hiszen megengeded, hogy mindenben és mindenben keresztül Téged láthassalak. Nagyon gyakran átéltem ezt, s mégis olthatatlan marad a vágyam, hogy amilyen gyakran csak lehet, egyedül Veled legyek, Téged halljalak, lássalak s szakadatlanul hálát adjak Neked bizalmaidért és szeretetedért.

Óva intesz attól, hogy túlzottan elméleti fejtegetésekbe, intellektuális spekulációkba bocsátkozzam; csupán amennyiben szükségesnek látszik ahhoz, hogy az embereket Hozzád közelebb vezessem. Néha ugyan hasznos az ilyenfajta „intellektualizálás”, okoskodás, valójában az emberi hitetlenség miatt szükséges „mankó”, emberi tákolmány.

Te egyszerűen szólsz hozzánk, s egészen más hangon. Hogyha valóban a te szavad hangzik, azt meghallja a hitetlen is, még ha nincs is ennek tudatában.

Nyilvánvalóvá tetted számomra, hogy Hozzád való szilárd ragaszkodásom nem csupán a te akaratod és kegyelmed eredménye, hanem szükséges volt ehhez saját akaratom is. Ez utóbbi ponttal mint ha nem tudnék teljesen egyetérteni, hát természetesen tartom: akarom is, hogy mindenkor szolgáljalak Téged.

Meggyőződése, hogy mindez csupán számomra juttatott kegyelem, s egyáltalán semmiféle elismerésre sem tartom magamat méltónak vagy jogosultnak. Lelkiismeretem alapos vizsgálata után világosan és őszintén érzem ezt.

Mennyire fölöslegesnek és jelentőség nélkülinek tartom most a sikert és az elismerést. Minden di-

cséretnél és jutalomnál többet jelent számomra, hogy Te egészen magadhoz vonzottál engem, a nincstelen koldust, s megengeded, hogy Veled és Érted munkálkodjam.

Uram, végtelen fölségű Uram, nem vagyok és soha nem is lehetek Hozzád méltó.

A mai nap jelenti életem végérvényes és örök kezdetét. Legyen Neked dicséret érte Jézus Krisztussal együtt mindörökké.

Kérlek, ajándékozz számomra időt és nyugalmat ahhoz, hogy csak a mi nagy tervünkön munkálkodjam. Küldjél embereket, akik készségesen segítenek a te megismerésed és dicsőséged továbbterjesztésében.

Különös hálával mondok köszönetet azokért az emberekért, akik mindebben már eddig is közreműködtek, valamint azokért, akik által ráébresztettél, hogy tudatosan a te ügyed mellé álljak, s azt szolgáljam. Kísérje őket áldásod mindenkor.

KRISZTUSI ÉS SÁTÁNI BIZONYOSSÁG — SÁTÁNI ZENE

Beszámoló egy különleges álomról

Gyakran teszik föl nekem a kérdést, hogy létezik-e sátáni zene és mi erről a véleményem. Az ismert magyar szólással válaszolhatok erre: „Van, de minek?”

Sajnos nem kerülhetjük el mindennapjainkban, hogy a sátáni világ megkönyékezzen bennünket. Viszont hogyha biztos szemmel fölismerjük, teljes tudatossággal „nem”-et mondhatunk fondorlataira.

Példaként említhetném az autósoknak szánt csöröpölést és zöreij-háttérrel a rádióban. Az ilyen zene képes nyugtalanságot és bűnös hajlandóságokat ébreszteni a hallgatókban, akárcsak egyéb modern művek, amelyeknek alaphangvétele az erőszak, disszonancia és zűrzavar. Mindezek nyugtalanítólag és rombolólag hatnak a hallgatóságra, s ez természetesen fokozottabb mértékben érvényes az ösztönöket serkentő és fölkorbácsoló „kemény rock”-ra, a „Heavy Metal”-ra és a „Punk”-ra. Ezekből sajnos nem vonhatunk le a következőkben leírt álmhoz hasonlóan pozitív következtetést, hiszen ezek valósággal a romlás felé sodorják ifjúságunkat.

Az ilyen zene bénító erővel vonja bűvöletébe fiataljaink figyelmét és szenvedélyvilágát. Ifjúságunk így nem válhat építő erejű, — csupán fogyasztói társadalommá. Hogyha minden teremtmény erőforrás fölemésztyődik már, Isten és parancsai feledésbe merülnek, az embertömegek alkalmassá válnak arra, hogy egy számunkra is idegen politika székértelőivá váljanak. Az ifjúság ezzel tartalmatlan „szabadságát” egy könnyörtelen modern rabszolgaságra kénytelen fölváltani.

A jó zene tehát a politika és társadalom számára is iránymutató és jó alapokat teremtő, a rossz zene viszont alapvetően romboló hatású.

Térjünk át most az álmra: olyan sajátságosan félelmetes, mégis egyedülállóan termékeny élményünk ez, amely a sátánnal való találkozásra is alkalmat nyújthat. Talán nem is gondol erre az ember, vagy el sem hiszi, amíg ténylegesen és kézzelfoghatóan jelenvalóvá nem lesz, hogy magához láncolja.

Különlegesen ható és mégis megnyugtató lehet ez a jelenség: sokkoló erejű és ugyanakkor bizonyosságot hozó.

„Álmunkban” környékez meg bennünket gya-

korta a sátán, bejelentés nélkül és alattomosan. Meg akar ragadni bennünket és magával hurcolni, örvényébe szippantani, s meg is teszi, hogyha sikerül neki, s hogyha mindemellett ő maga az ismeretlenség homályában marad.

Megragadott, magasba emelt, s egész testemet úgy rázta, akár a nagyfeszültségű elektromos áram; kísértésbe és pokolba akart taszítani, hogy célját elérje.

Énemet azonban nem tudta leteperni, csupán testem engedelmeskedett. Tudatos, világos és éber volt, ugyanakkor lelkemben rendíthetetlen nyugalom lakozott.

Szilárd és félreérthetetlen érzés élt bennem. Krisztus maga lakik bennem. Ő életemnek sziklaszilárd, magától értetődő alapja, a mindentől független teljes, abszolút bizonyosság; így hát baj soha nem érhet. Soha! Még akkor sem, hogyha a sátán mind a négy végtagomat megragadja, hogy magával hurcoljon. Akkor sem, hogyha az életemet akarja kioltani.

Így viseltem el szinte fennkölt nyugalommal a roppant erejű rázást, amíg meg nem szűnt. Kényelmesen nyújtottam ki karjaimat és lábaimat az első megrázó erejű, sokkoló élmény után, amely alig tartott tovább, mint a másodperc töredéke.

A bennem élő Krisztussal szorosan összefonódva égi derűvel és nyugalommal vártam, amíg az ellenség föl nem adta a küzdelmet. Meglehetősen gyorsan elvonult a vihar.

Mihelyt ez lezajlott, soha eddig nem tapasztalt krisztusi bizonyosság árasztott el. Ebben a pillanatban egymással szembesülve összehasonlítható módon tapasztaltam meg a két hatalmat: az istenit és a sátánit. Mindkettő erős, nagyon erős hatalom. Amíg azonban Krisztus örökké békés bizonyosság, a sátán

megrázó, agresszív, azonnal nyerni akaró erőszakosságát felületes, rendezetlen erőnek érezzük. Krisztus jelenlétében sohasem képes igazán mélyen behatolni lelki és testi valóságunkba. Minden ragyogó képessége ellenére is csúfondárosan nevetséges marad.

Ez az élmény számomra rendkívül jelentős mérföldkövet jelent a krisztusi bizonyosság útján. Az az érzésem, hogy életemben már soha senkitől és semmitől nem kell rettegnem: hiszen rögtön a bennem élő Krisztushoz menekülhetek. Hogyha egyszer Krisztus az Ő békéjével kiszabadított a sátán karmaiból, miért ne tenné meg ugyanezt más alkalommal is, hogyha a bennem és a többi emberben támadó gonoszság ellen kell fölvennem a harcot.

Isten mindig készségesen segít! Deo gratias!

A SZENVEDÉS GYÜMÖLCSEI: A HÁLÁS LELKÜLET

Egészen biztos, hogy minden ember életében megtalálható a kisebb-nagyobb, könnyebb,súlyosabb szenvedés; mindez embermivoltunk természetében gyökerezik. Isten próbára tesz bennünket, s minden próbatétel után érettebbekké, önállóbbakká, — úgy is mondhatnánk: „viharállóbbakká” válunk. Persze csakis akkor, hogyha a szenvedés hálás lelkületet ébreszt bennünk. Hogyan lehetséges ez? Hiszen a szenvedést a legtöbb esetben önkéntelenül is a pokolba kívánjuk. Szeretném személyes tapasztalatom, megélésem alapján fölvezetni a szenvedés lépcsőfokait, amelyeken föl kell kapaszkodnunk. Természetesen ez a folyamat egyénenként más és más módon játszódhat le. Hiszem azonban: ha azon

fáradozunk, hogy szenvedésünk számunkra gyümölcsöző legyen, akkor a legvégső lépcsőfok minden esetben többé-kevésbé azonos, vagy hasonló. Az így termett gyümölcs ezután értékes, tápláló erőforrásul szolgál hivatásunk, feladataink és munkánk teljesítéséhez. Hogy ez miképpen történik, arra később még visszatérek, kiváltképpen a „lámpaláz” és a „szorongó várakozás” problémáinak fejtegetése kapcsán.

A szenvedés lépcsőfokai

1. A fájdalom fogadása: meglepődés és elcsodálkozás, kísérlet az elviselésre.

Ezen első állapotban természetesen még él bennünk a reménykedés, hogy fájdalmunk csak futólagos, s hamarosan megszabadulunk tőle. „Reménnyel daloló bensőnk” újra és újra emlékezetünkbe idézi, hogy alapjában véve védettségben, az isteni gondviselés oltalmában élünk. Csodálkozunk csupán s türelmesen várunk, ám néha már-már türelmetlenek vagyunk.

Ezeknél a lépcsőfokoknál — mint már említettem —, különböző és eltérő a belső megtapasztalás. Ezért csak röviden, összefoglalva szeretnék írni róla. Ajánlom azonban az olvasónak, hogy saját tapasztalatai alapján hosszabban elmélkedje át és értékelje ki magában ezeket a fokozatokat. Kiragadhatunk különböző (jelentős és kevésbé jelentős) eseteket saját élményvilágunkból, hogy megkíséreljük föl kutatni és megtalálni a párhuzamokat.

2. Kérjük a megszabadulást. Lassan a kifáradás jelei mutatkoznak. Szívósságunk kezd lankadni, lebénulni. Megpróbálunk Istenhez esedezni, még mindig a remény érzésével: hallgasson ránk, s ne

„kínozzon”, ne tegyen bennünket túl hosszú ideig próbára.

3. A szenvedés mindazonáltal nem tágít tőlünk, s lassanként megtörtnek, szétszakadozottnak, majdnem megsemmisültnek érezzük magunkat. De még mindig latolgatjuk, hogyan menekülhetnénk a szenvedés szorításából. A válasz még várat magára.

4. Most azonban már a harag érzése tör föl bennünk: tehetetlen düh és türelmetlenség. Kifogások és érvek fogalmazódnak bennünk, szemrehányást teszünk (teljesen mindegy, hogy mindezt fölsőbb hatalmaknak, vagy embertársainknak címezzük). Szenvet a környezetünk is. Szeretet nélkülivé, levertté válunk, a rombolás, erőszak negatív, tagadó, visszahúzó erői feszülnek és háborognak; a látóhatár egyre szűkül, majd egészen elsötétedik.

5. A harag kimerít, kifáraszt bennünket; a kifáradás után erőtlen ürességet eredményez. Elveszítjük életigenlésünket, egyre erősödik közömbösségünk. Üresség és értelmetlenség érzései lesznek rajtunk úrrá. Az értelmetlenség érzése a cselekvésre kész és szeretettől áthatott emberi élet legnagyobb ellensége. Az értelmetlenség érzése indítja el bennünk az önmegsemmisítés veszélyes kívánságát, — amely egyike a Teremtővel szembeni legnagyobb bűnöknek: megadás és erőszak egyidejűleg. Isten parancsa viszont éltető szeretet. Követelményei: erő, reménység, tevékeny lelkület.

6. Tompultság, középszerűség, s ebből eredő sekélyes felszíniesség. Ebben telnek immár napjaink. Ez a felszíniesség nem más, mint az adott helyzetünkől való egyfajta menekülés. Isten és embertársaink iránti kötelezettségeink tekintetében talán ez a legveszedelmesebb földcsuszamlás.

A menekülésből fakadó sekélyesség már szinte csak vegetálás. A növények számára megengedett

életforma a vegetálás. Az ember számára azonban a szeretet jelenti a létet. A szeretet pedig valódi tartalmát tekintve teremthő, aktív erőforrás.

7. A végtelennek tűnő fásultságban hirtelen — isteni ajándék, kegyelem formájában — érkezik szabadulásunk. Külső tapasztalati indításra megvilágosító fény áraszt el bennünket, amelyet méltán érezhetünk megváltásnak. Lehet bármely könyv egyetlen mondata, a Bibliának egy igéje, vagy egyik kedves embertársunk megnyilatkozása.

Ilyen lehet például a következő megállapítás: „Mindennek végkicsöngése a szeretet, hiszen a Szentháromság saját szeretetközösségébe emelt föl bennünket” (Clodulpha Stolz nővér, Ingenbohl). Vagy: „Életem iránytűje Isten; Ő viszont maga a szeretet” (M.C. Ziesche: Die Letzte Freiheit — A végső szabadság). Vagy például: „Az örökkévalóságban csak a jelen létezik” (Balthasar Staehelin: „Birtokolni és lenni”).

A megvilágosodás lehetőségének eme példájához sorolhatunk *képeket, természeti jelenségeket* a teremtett világból, vagy éppenséggel és kiváltképpen *a zenét*.

Az önérdekmentes tisztaság szemlélése, Isten akaratának feltétlen elfogadása, az önzetlen szeretet, csöndesen sugárzó, önmagáról megfélelkező fájdalom Michelangelo Pietájának arcán vagy egy ikonon, egy virág tökéletes szépségének megcsodálása, vagy egy Bach-korál méltóságteljesen hömpölygő hangáradása, amely a fájdalom homályát átvilágítja és Istenhez fűző szoros kötelékké, háládatos lelkületté változtatja; mindez nap mint nap jelen van számunkra lényegyet föltáró tanúságtételével.

Az viszont kétséget kizáróan kegyelmi tény, hogyha ennek elfogadásához — ajándéku — megkapjuk a készséget és képességet is. Az ilyen jellegű

fogékonyság természetfölötti eredetű; éppen ezért *kegyelem*.

8. Hogyha megragadjuk ezt a kegyelmet, Isten szeretetét és gondoskodását árasztja ránk. Az égi szeretet lehajol hozzánk, megnyitja lelki szemeinket. Ezzel nyílik meg igazában és valójában értelmünk: bepillantást kapunk a mennyei világba. A huzamosabb itt-tartózkodást gátolják emberi lehetőségeink korlátai, de bizonyosra vehetjük immár, hogy ez a rövid bepillantás hitünk megerősítésére szolgált. Egyértelmű és világos, hogy az ég örökre oltalmába fogadott bennünket.

9. A nagy gyötrelem után reánkáradó kegyelmi fényözön hatására mi mást érezhetnénk, mint mérhetetlen hálát. Hálaérzetünk éppoly végtelen és háttartalan, mint maga a nemrég megpillantott és a szemlélt égi valóság. Ezzel a hálaérzettel már nem fér össze a panaszkodás. Hogyha a teremtet világban és saját sorsunkban óráról-órára, sőt folytonosan megtapasztaljuk Isten szeretetét, lassanként már nem juthat hely a szenvedés és panaszkodás számára. Ezért tehát meghatódott hálává és ujjongássá válnak a Máté-passió koráljának panaszos hangzatai — „Befiel du deine Wege” (Vezess a Te utaidon) —, vagy a C-dúr orgonatókkáta adagioja. A lassú tempójú, vontatott, panaszos segélykiáltás átváltozik csodálattá, megnyugvássá és viszontszerezetté. Ugyanolyan lassú marad továbbra is, de már nem ugyanaz: egészen más, új élet itatja át. Az önsajnálkozás könnyei helyett immár a meghatott hálaérzet könnyeit csalja ki szemünkből. Az erőteljesen fölharsanó hangok az imént még az esedezve kitárt karokat és az ég kapuján dörömbölő öklöket megjelenítve akartak fölrázni és megrendíteni. Ez a forte most ujjongás, hálaadás és Isten fölfoghatatlan nagyságáról és hatalmáról zengedezik. Hasonlókép-

pen a pianissimo is, amely az erőtlen, alélt dallamok bágyadtságából mint bensőséges gyöngédség és szeretetviszonzás bontakozik ki és támad újjá.

J.S. Bach koráljainak kereszthordozást, mély fájdalmat és megváltásért való esedezést megjelenítő dallamai és akkordjai — reménykedő, hívő, bizalommal teli és dicsőítő hálaadásba torkollanak. Megnyílnak az ég kapui, s örök, melegítő fényesség árad ránk.

10. Ez a fényesség föltárhatja számunkra a boldog megdicsőülés útját. Ez az állapot a legmagasabbrendű és legigazibb művészi tanúságtevés forrása: a háromszemélyű egy Isten lényegét szemlélő boldog átszellemültség.

Nincs már „ego” — saját énünk. Közvetítők vagyunk; kizárólag a Szentlélek munkálkodik.

Ő diktál, vezet és hordoz: Mi pedig újra és újra köszönetet mondunk az imént átélt szenvedésért.

LÁMPALÁZ

Az előadóművészek egyik legnagyobb problémája az előadás előtti szorongó érzés: a lámpaláz. Jelentkezésének módját tekintve és felszínesen nézve ez a jelenség akadályozó, ellenséges tényező, szenvedést okoz számunkra.

A lámpaláz szorongó félelem. A szorongás bizonytalanság; rettegés az ismeretlentől. A szorongás nem egészséges dolog, mégha nem is nevezhető minden esetben betegesnek. Viszont betegessé válhat, sőt lázas állapotot idézhet elő. A láz pedig gátolja a világos gondolkodást, testileg és szellemileg legyöngít.

Megsemmisítő erejű és összeomláshoz vezethet ez a láz, hogyha az ember már képtelen a védekezésre.

Hogyha pozitív oldaláról vesszük szemügyre — végül is a szenvedésnek is termékeny erővé kell válnia életünkben —, akkor tisztító erejű ez a láz; átalakít és egyszer s mindenkorra egészségessé tesz. Fölperzseli bennünk a salakot, de tovább izzik, hogy a legnemesebb értelemben lánggra lobbantson és fényt árasszon.

Esetünkben az a kérdés: hogyan változtathatjuk át a negatívot és gyöngítő erejűt pozitívvá, megújító erejűvé és erőt ajándékozóvá?

A perzselő erejű katasztrófáknak is folyton világító szeretetté és erőforrássá kell válniuk.

A nyilvános föllépés előtti *szorongásnak* van *oka és hatása*.

Itt mindenképp előtt és elsősorban az *okot* kell vizsgálnunk. Miért olyan fogyatékos gyakorta a csodálatos zeneművek megszólaltatása, s miért tűnik gyöngének sőt bizonytalannak a mondanivalójuk?

Fontos, hogy különbséget tegyünk: a zenemű előadása miatt támad-e bennünk a szorongás, vagy általában a közönség és előadópódium között tátongó üres, sötét tér váltja ki bennünk? A szorongásos lámpaláz mindkét formájával találkozhatunk váltokozva vagy együttesen is minden nyilvános föllépés alkalmával.

Ha az okok együttesen jelentkeznek, akkor az első (a mű, ill. a zenealkotással kapcsolatos szorongás) maga után vonhatja a másodikat is (a közönséggel való kapcsolat hiányát). Amit a tehetséggel kapcsolatban a különféle drágakövekről mondtunk, elsődleges parancsként szól az előadóművész számára: sokoldalú és alapos tanulmányozással ismerje föl, hogy tehetsége mire irányul, milyen stílus terüle-

tén érzi magát igazán otthon. Tisztában kell lennie azzal, hogy milyen a technikai fölkészültsége és kifejezőképessége, körülbelül meddig terjednek képességeinek határai.

Összefoglalva: a művész legyen tisztában saját képességeivel. A határok is viszonylagosak: ahol tehetetlen vagyok, ott beszűkülnek, ahol viszont érvényesülhetnek képességeim, ott a végtelenig kitágulhatnak.

Szolgáljon némi vigasztalásul: a határok korláta-
it mindig tágíthatjuk. Addig azonban az érvényes és kötelező szabály: Határokon belül maradni!

Tudnunk kell, hogy az ember számára éppen saját határain belül nyílnak *korlát nélküli távlatok*.

Hogyan játszódik le mindez?

Szeretnék közönségem számára eljátszani egy nagyszerű, virtuóz zeneművet. Értelmem egyszerű belátása szerint mind saját magam, mind pedig a közönség előtt már bizonyítottam: szakmai fölkészültségem kifogástalan. Ez talán föl jogosít arra, hogy elfogadjanak és elismerjenek. Így saját magam és a világ előtt sincs okom a félelemre; szinte biztos fedezékben érezhetem magam. De csak „szinte”.

Egy világos pillanatomban rájövök arra, hogy a kifejezőbb erejű, de egyszerűbb darabok világában otthonosabban mozgok, így több szabadsággal élhetek. Minthogy ezeknél nem kell erőmet túlfeszítve olyan dolgokért erőlködnöm, amelyek a jelen pillanatban talán kívül esnek lehetőségeim határain, teljes fesztelenséggel úgy viselkedhetem, ahogy megfelel saját természetemnek és ezen belül korlát-nélküli távlataimnak.

Mi is ez a „természet”? Az önmagában korlátozó határ nélküli Alkotónak tervszerű alkotása. Milyen helyt kész vagyok elfogadni és valóra váltani ezt a természetet, máris párbeszéd és összhang alakul ki

köztem és a Teremtő között. A kapcsolatot alkotó huzal másik vége mindig Isten, aki mindenkor végtelen.

Íme, megvalósult a végtelennel való kapcsolatok Isten akaratának elfogadása révén. Így tettünk szert a helyes hallóérzékre: olyan belső hallásra, amely képes fölfogni, hogy valójában mi az elvárás velünk szemben, s mi a rendeltetésünk.

Ebben az állapotban vagyunk tulajdonképpen „valóságosak”, „igaziak”. Aki hitelesen igazi és becsületes, annak nem kell félnie és kételkednie.

Egy anekdotának is beillő esetről szeretnék beszámolni ezzel kapcsolatban:

Főiskolai tanulmányaim során bizonyos tekintetben leszűkült szemléletű, kemény oktatásban részesültem, így teljesen bizonytalan voltam a zenei előadás egyéni jellegének kialakítását illetően. A különböző korszakok stílusvilágának és kifejezőmódjának ismerete majdnem olyan hangsúlyt kap a bécsi főiskolán, mint maga az evangélium. Alapjában véve ezért rendkívül hálásak lehetünk. Ez az oktatás hiteles és elsőrangú, de csupán a teljesen tárgyyszerű, a szellemi mesterség igényességével hangzó előadásra képesít, amelyből még hiányzik a belső átélés.

Amikor később egyik pályatársamat megkérdeztem: hogyan adjam elő pl. Bartók egyik darabját (az illető már ismert karmester volt), ő így válaszolt: „Zeneileg mindazt teheted, amiről meg vagy győződve”.

Rendkívül nagy igazság van ebben a kijelentésben: az Isten szava és akarata hitelességének az igazsága. Ez a hitelesen valódi hang pedig mindannyiunk számára különböző utasításokat közöl, és pedig annyit és annyifélet, ahány a drágakő.

Legelsőként saját lehetőségeinket kell körültpogatnunk; a belső hang segít bennünket önmagunk

fölfedezésében. Csak ezután oszthatjuk szét fölfedezett kincseinket. Csak azt ajándékozhatjuk másoknak, amit saját magunk már birtokolunk. Nos, az ajándékozás fogalmával jutottunk el az előadóművész tulajdonképpeni feladatainak fölismeréséhez.

Ember-mivoltunk alapjaira épül a barátság, a házasság, a szülő-gyermek vagy tanító-tanítvány kapcsolat. Ez az alap egyben a feltétel nélküli szeretet, hiszen Isten is szeretetből és a szeretetért alkotta a világot minden teremtményével együtt. A valódi szeretet adni akar és szétoosztani, megfeledkezve önmagáról. Benne irányítja, hirdeti, ajándékozza szét immár (a leghitelesebb Hang) a Teremtő erejét és szeretetét. Ezért az igazi nagy művészek mindig alázatosak is. A valódi művészet viszont mindig emberségünk mély átélését követeli meg. Ilymódon a művészet, lényegét és értelmét tekintve, nemcsak tökéletesen beleilleszkedik Isten egyetemes teremtő elgondolásába, hanem egyik legkiválóbb eszköz arra, hogy szolgálja ezt a tervet, hogy létrehozza és ápolja az Isten és ember közötti kapcsolatot. Akiket szeretet hat át, azok többet látnak és hallanak mint mások. Így a valódi művészek is. S hogyha ezt a hallottat és látottat, nem csupán elmeséljük és ábrázoljuk (ún. objektív interpretálással), hanem mély átéléssel ajándékozzuk tovább, akkor válik ez igazán szeretetté, s ezáltal jut vissza újra a teremtés szívéhez, ősforrásához.

A kör ezzel bezárul, a feladat teljesül: a végtelenség kapui kitárulnak, hogy befogadjanak bennünket; saját magunkat és hallgatóinkat.

Magas, sőt nagyon is magas cél ez, amely nem válik számunkra egyik napról a másikra elérhetővé.

Még mindig jelenlevők gyöngeségeink, tehetetlenségünk, aléltságunk és tökéletlenségeink. Még mindig elfog bennünket a szorongás: néha jobban,

máskor kevésbé. Hosszú, fáradságos út áll még előttünk, hogy Isten és embertársaink iránti odaadásunk révén fölfedezzük önmagunk valódi lényegét. Eltökéltük magunkat, hogy ezen az úton járunk, lelünk kész az ajándékozásra. Gondolataink rátaláltak a helyes pályára. Közeledik az újabb fellépés, az újabb koncert, s mi tele vagyunk derűlátással. Hamarosan meg kell azonban tapasztalnunk, hogy „a lélek ugyan kész, de a test gyöngé” (Mk 14,48).

Mennyire igaz Jézusnak a Getszemáni kertben elhangzott kijelentése! Ugyanakkor viszont Szt. Pál szerint: „Amikor gyöngé vagyok, akkor vagyok erős” (2Kor 12,10).

Testi valóságunk hosszú évek során meggyökerezett szokásokat, reakciókat és reflexeket hordoz magában. Szent János szerint azonban: „Isten nagyobb szívünkénél” (1Ján 3,20).

Gyöngeségünkre alapozva rendszeres vendégként nyit be hozzánk a szorongás érzése, hogy éppen föllépésünk előtt ismét hatalmába kerítsen bennünket. Mit tegyünk hát?

Újra kiszolgáltatott és védtelen vagyok. Velem szemben az ismeretlen, idegen, elvárással teli és „kritikus” közönség. Vajon mit vár tőlem? Talán nem is azt várja minden egyes hallgatóm, hogy ismételten képességeimet és fölkészültségemet bizonyítsam. Talán nem is az a szándékuk, hogy újra „vizsgáztassanak”, összehasonlítsanak, s besoroljanak az előadóművészek valamely kategóriájába.

Talán sokukban az a vágy él, hogy néhány szeretetteljesen, kedvesen fölcsendülő hang révén bepillantást nyerjenek a fény és védettség honába.

Ugyanakkor tudom, hogy ebben a pillanatban mindannyian Isten kezében vagyunk. Hogyha Ő ma énáltalam akar számukra valamit kinyilatkoztatni, akkor gondoskodik is arról, hogy ezt az Ő szándéka

szerint hajtsam végre. A pódiumra lépés pillanatában szinte kétségbeesett szorongás fojtogat már. E pillanatban mégis nyugodtan elfejethetem, hogy mi a nevem, s ki vagyok. Csupán szerény eszköz vagyok Isten kezében, akárcsak mindazok, akik most ott ülnek az előadóteremben. Kétségbeeséssel vívódó lelkiállapotomat, jó szándékomat és meghajló alázatomat teljesen az Ő kezébe helyezem. Kiszolgáltatott vagyok továbbra is, hiszen teljesen átengedem magamat; de már nem az ismeretlen emberségságnak, hanem isteni Vezetőmnek. S mivel Ő maga a szeretet, szorongó félelmem Általa hálává, dicséretté és szeretetté változik. Csodálkozva és megindulással fedezem föl a zenében az Ő hangját. Szeretetével itt is föltárja számunkra igazságát. Bennünk is már csak egy vágy él: viszonzni szeretetét.

Olyan párbeszédbe kapcsolódtunk be, amely csodálatos háromszöget létesít Isten, az előadó és a hallgatók között. Ami itt zajlik: elfogadás, továbbajándékozás, majd együttes visszaajándékozás Istennek.

Egyet azonban félreérthetetlen bizonyossággal leszögezhetünk: ami jó és sikeres az ilyen művészi előadásban, az nem az én érdemem, nem a saját erőm folyománya, hanem a kegyelem műve. Ami pedig a kevésbé sikeres föllépéseimet illeti: azonnal le kell vonnom a tanulságot és következtetést, hogy mit kell már holnap és a legközelebbi koncertre való fölkészülés során jobban, alaposabban vagy másképpen kidolgoznom. Azokra a tényezőkre vonatkozik ez, amelyeket saját lehetőségeim keretein belül akaratommal, törekvésemmel és gondolkodásommal befolyásolhatok.

Összefoglalásként: Legyen bennünk őszinteség önmagunkkal szemben: világos tudat, nyitottság és befogadókészség mindazzal szemben, amit fölülről

kapunk ajándékként. De ne feledjük, hogy ezt a fölülről kapott ajándékot nekünk tovább kell ajándékoznunk.

MÁR CSAK A TE HANGODAT HALLOM...

Szelíden és magától értetődő jósággal öleltél magadhoz engem, Teremtőm és Atyám, érdemtelenségem ellenére. Ami most történik velem, már nem események zajlása; ez már egyszerűen a lét óceánja. Eggyé lehetek Veled, s a magam különálló léte mintha már nem is létezne többé. Egyedül Te vagy a valóság: végtelen és abszolút Valóság. Általad, Benned áll fönn a látható világ, s az ég minden teremtménye. Saját énem olyannyira eltűnt immár, hogy szinte imádságomat sem tudom a magam szavaival kimondani.

Csak a Te hangodat hallom, s ezt teljesen magamba fogadom. Elfogadom és valami csoda folytán tovább is ajándékozhatom. Lám, most is megengedte jóságod, hogy szavad mélységét átérezzem a zenében: Beethoven utolsó előtti (Asz-dúr, Op. 110) szonátája adagiojának első három taktusában. Te szólsz hozzánk ezekkel a hangokkal. Minden fölcsendülő hang a Te Lényegedet tükrözi: a fennkölt határozottságot, a gyöngédséget éppúgy, mint a teljes odaadást és szeretetet. Ezek a hangok ablakot nyitnak országodra, hogy megláthassuk világosságodat. A titokzatos hangzatokban a Te nevedet, örök titkaid rezdülését sejtjük meg. Életünk számára fölmérhetetlen értékű ajándékod, hogy Téged hallhatunk, Téged követhetünk mindennap, minden egyes lépésünkkel és szívdobbanásunkkal.

Az egész teremtség áttetsző, világos értelmet kap, hogyha Te vagy a célja és központja, s hogyha fényed világítja át művedet.

Mindennek, ami létező, Benned van otthona.

AZ ABSZOLÚT IGAZSÁGRÓL

Ritka, kegyelemteljes pillanatok életünkben, amikor teljes valónkkal az abszolút Igazság szemlélésébe merülhetünk el.

Tulajdonképpen Benne élünk és Ő mibennünk. Mindazonáltal nagyon gyakran nyomát veszítjük; újra és újra eltűnik szemünk elől. Rendíthetetlen biztossága és szelíd szépsége azonban titokzatos sugaraival követ bennünket; várva, hogy e sugarak rántkaláljanak és hazavezessenek bennünket.

Sok-sok csábító ajánlat és lehetőség teszi kuszává és zaklatottá mindennapjainkat. Hogyha mégis hajlandók leszünk végre befelé hallgatni és kifelé tekinteni, kilépni önmagunkból, észrevenni az öröktől fogva létező és ránk várakozó isteni Igét, akkor egyre többször szól hozzánk és vezetőnkké lesz. Egyszerre azon vesszük magunkat észre, hogy erről az útról — az Igazság és Szeretet útjáról — már nem lehet visszafordulni. Mágnesként vonz bennünket vissza az örök hazába, ősi otthonunkba. Keskeny ez az ösvény és megalkuvás nem lehetséges; nincsenek könnyítő lerövidítések, sem visszafordulás.

Fáradtságos utat kell megtennünk, amíg tántoríthatatlan módon ígézetébe ejt bennünket az abszolút Igazság.

Megtéveszthet, megzavarhat bennünket a nyugati világ túlzottan nagy szabadsága. Szabadok va-

gyunk, ezer lehetőség között válogathatunk: a tanulmányok és hivatás vonalán, világnézeti és bölcséleti irányzatok, valamint az emberi kapcsolatok területén, nem beszélve az anyagi igényekről. Állandóan rá vagyunk kényszerítve arra, hogy a lehetőségek szövevényében határozott útírányt szabjunk magunknak. Sokat vitatkozunk bölcséleti irányzatokról, tudományos elméletekről, ezen túlmenően a művészi ízlésről és technikáról. Vita tárgya a teológia is: egyes tételeit elfogadjuk, míg mások támadások keresztüzébe kerültek.

Mindezek közepette pedig szakadatlanul sugárzik ránk a mindent átölelő és mindenek fölött uralkodó isteni Igazság.

Rövid példát mondok el a zenei élet gyakorlatából:

A hangversenyelőadásokra úgy képeznek és készítének föl bennünket, hogy a tanulás során minden zeneművet a legpontosabban, szinte milliméterről-milliméterre elemzünk, majd fölépítünk. Minden hangot, minden zenei egységet és mondatot intellektuálisan is értelmezünk. Vannak olyan zene-tudományi, stilisztikai és kompozíciós szabályok, amelyeket a helyes értelmezésnek nyomon kell követnie. Kétséget kizáróan fontos mindezen ismeretek birtoklása és tudatos alkalmazása. Érdekes dolgot figyelhetünk meg ugyanakkor: hogyha az így tanultakat később egyáltalában nem vesszük figyelembe a zeneművek előadásánál, de a zenében rejlő igazságot igyekszünk lelkünkkel megtapasztalni, megérteni — vagyis az isteni, krisztusi valóságot —, majdnem ugyanazon művészi-előadói megoldásokhoz jutunk. A kettő között mégis érzékelhető különbség van: az utóbbi interpretálás sokkalta sodróbb erejű, hatása elevenebb és hitelesebb.

Végső soron és alapjában véve minden technika és tudomány intellektuális úton szeretne oda eljutni, ahol egyszerű és magától értetődő mivoltában megtalálható a Világosság, az isteni Valóság. Ezt a Valóságot legegyszerűbben és legkönnyebben a zenében fedezhetjük föl, amelyet teljesen átítat és áthat.

Az isteni Igazság az egyetlen igaz valóság az ember számára is. Jelen van minden cselekvésben, törekvésben és kutatásban. Bárcsak mindig készségesen befogadnánk és figyelnék Rá! Hisz annyira magától értetődő, hogy létünk minden pillanata az Ő ölelésében zajlik! Minden növény, minden kő és minden egyes élő sejt ezt az igazságot sugározza felénk szakadatlanul.

Egy hölgy, akinek magánképtára volt, elmondta nekem egyszer, hogy miképpen éli át festményeit, azok modnanivalóját. Új képeit maga elé helyezi, hosszasan szemléli csendes elmélyülésben. Ezt ismétli újra meg újra, amíg a kép szinte élővé válik.

Ugyanaz a helyzet minden más dologgal, amellyel mindennapjainkban találkozunk: Isten, a legnagyobb művész minden teremtményére saját lényegének bélyegét nyomta rá. Ezért elmélyült szemlélődéssel minden élőlényben fölismerhetjük az Ő arcát. Ennek sugarát teljesen magunkba fogadva, immár számunkra is éltetővé lesz. Ezen keresztül bontakozik ki teljesen a maga igazi szépségében és valóságában az élet mindenben és minden egyes emberben, amivel és akivel életutunk találkozik.

Mindennapjaink során — úgy érzem — két ősforrásból meríthetjük bármikor a mindent világossággal besugárzó, abszolút igazságot:

- a természetből
- az emberi kapcsolatokból.

Erre a fölismerésre azonban ellentétes irányból jutunk el a fenti két esetben.

Vegyük szemügyre a kertben virágban álló cseresznyefát. Oly egyszerűen és magától értetődően hordozza virágpompáját, hogy föl sem ötlik bennünk mindjárt: Istennek minő bonyolult mesterműve előtt állunk.

Csak akkor kezdjük megsejteni és megérezni milliónyi élő sejtjének lélegzését, amikor a napsugár sejtelmesen átvilágít a virágszirmokon. Hosszabb szemlélődés után jut csak eszünkbe: ez csakis Isten csodás alkotása lehet.

Szellemi lelkünk először Isten-adta külső ruháját ismeri föl, majd ezt követően válik elevenné belső szemeink számára.

A cseresznyefa egyszerűen csak áll és kapaszkodik gyökereivel, ahová Isten állította. Fölveszi a táplálékot — annyit, amennyit Isten szánt neki —, fogadja a napsugár mosolyát, a szellők simogatását, az esők frissítő csöppjeit és a viharok próbatételeit: valamennyit Isten tetszése szerint. Ugyanakkor továbbra is ott áll, gyümölcsöt hoz; táplálékot és menedéket nyújt mindazoknak, akik elhaladnak mellettük és akiknek szükségük van rá.

A Teremtő műveiben az Ő alkotó ereje lüktet és ez az erő — mint abszolút, mindenk fölött álló Igazság — sugárözönét árasztja folyton a világra.

Az ember ennek az Igazságnak fókuszában áll és él. Ez az Igazság mély gyökereket eresztett szívébe és benne él.

De ott él minden egyes szívben.

Belső szemeinkkel kellett felöltöztetnünk a cseresznyefát, hogy Isten valóságának fényében láthassuk. Ám, hogy embertársunk igazi mivoltát fölfedezzük, hány bonyolult réteget kell róla lehántolnunk, amibe önmagunk önkényesen gyártott álruhái öltöztették. Pedig e belső igazi magja embermivoltunknak kincset ér és mindent átvilágít. Belső me-

legének izzása átsüt és áthatol minden külső öltözkönn.

Aranylóan meleg sugarai a legvastagabb burkot is áttörik. Láthatatlan mágnesként fürkészik és vonzzák a többi emberből kilépő, kapcsolat után tapogató sugarakat. Ahol ezek a sugarak találkoznak, ott emberek közötti kapcsolatainkban is magasabb létformát teremt az abszolút Igazság.

Egyre világosabb és félreérthetlenebb módon tapasztalom meg mindezt emberekkel való találkozásaimban: akár ellenségről, akár barátról vagy családom tagjairól van szó.

Gyermek- és ifjúkorom egy meghatározhatatlan érzése idővel éppen ettől a kisugárzó igazságmagtól nyert kikristályosodott formát: a legtöbb ember tulajdonképpen és alapjában véve jó, még ha látszatra másként is cselekszik.

Bárhol és bármikor, ahol a legcsekélyebb mértékben is megértés, nyíltság, tisztaság, áttetszőség, jószág és szeretet fedezhető föl (nem szükséges, hogy mindig mindkét fél részéről egyértelműen érezhető és tudatos legyen), ott az emberekben és emberek között maga az abszolút Igazság van jelen.

Leginkább és élményszerűen az emberekkel való találkozás során tapasztalt nyíltságban és áttetszőségben érzem meg ezt, egészen különös módon azonban a zenélésben. Az igazi zenei élmény számomra kegyelmi bőséget árasztó pillanat: találkozás magával az abszolút Igazsággal.

A LÉNYEG KICSENGÉSE

Gondolatok hivatásos zenészek számára

Az imént említett, kincset érő, igazi, belső mi-voltunkból fakadhat számunkra, muzsikuskok számára a színarannyal fölérő zenei hang. Lelki, szellemi és testi-fizikai feltételek szükségesek még ahhoz, hogy mély tartalmat hordozó dallamhangot alkossunk.

Ezzel megfontolásaink kulcskérdéséhez érkezünk, ami nem más, mint a test-lélek teljességére és egységére való törekvés, az érte vállalt küzdelem. Senki számára sem fontosabb ez, mint éppen a zenész előadóművész számára.

Ezt a problémát részemről — szakmai tekintetben — természetesen a zongorista szemével látom. Remélem ugyanakkor, hogy a vonós és fúvós zenészeknek sem esik nehezére, hogy sajátos igényeiknek megfelelően értelmezzék ezt a szellemi-testi összefüggést. Saját tapasztalatom szerint a szép zenei hang létrejöttének első feltétele a belső igény, sőt kényszerítő erejű ösztönzés, hogy a lét mélységét tükröző lélek lényegi mivoltát zenei hangzás — rezgés — formájában, mintegy hangba szublimálva fejezzük ki.

Mit is fejezzен ki tehát ez a kerekdeden tisztára csiszolt, telt csengésű éneklő hang? Két olyan tulajdonságot, amely az emberben születésétől kezdve jelen van (mégha később be is lepi az élet pora és az ember már nem is vesz róla tudomást). Nem más ez, mint a tisztaság és a szeretet. Ehhez járul még a szenvedélyes vágy, hogy továbbajándékozzuk ezt a szeretetet és tisztaságot. Érzésem szerint e hármas kombinációból születik az ideális zene, amely a hallgató lelkének legmélyéig hatol.

Az ilyen zenei hangok létrehozásának testi-technikai előfeltétele is van: a görcsös merevségtől mentes testi-lelki állapot. Zongoristák esetében ehhez tartozik mindenekelőtt valamennyi ízület és a hát fesztelen, laza állapota.

Néhány lazítási gyakorlat vázlatos leírásával itt csupán rövid betekintést szeretnék adni a technikai gyakorlás lehetőségeibe.

1. Gyakorlás hangszer nélkül

Álló helyzetben, enyhén szétterpesztett lábakkal

a.) kar — magasbaemeljük, majd lazán leejtjük (nem irányítva és nem is erővel kilökve)

váll — lazán emelkedik és süllyed

b.) könyök — körözés

csukló — bal- és jobbirányban körben körözve

ujjpercek — jobb- és balirányban körben köröz-

ve

Zongoránál vagy asztalnál

Jobb és balkezünk ugyanazon ujjával egyidejűleg ütünk le egy billentyűt a klaviatúra közepén és a könyökkel kifelé lazán két nagy kört rajzolunk le.

A mozgást a könyök irányítja, ezért a csukló és a vállizület vele együtt végzi a körözést.

Billentés: stabil ujjheggyel és laza csuklóval végezzük, közben érzékeljük a billentyű alapraütközését, a lehető legmélyebb pontjáig.

Kombináció: a gyakorlat folyamán a mellkas szabadon végzi a nyugodt, lassú lélegzést.

2. A tökéletes testi lazítás és szellemi összpontosítás gyakorlása.

A padlón vagy ágyon fekve, illetve kényelmesen széken ülve, lehetőleg becsukott szemmel gondoljuk át és hajtsuk végre a következő lazítási gyakorlatokat:

1. Jobb lábam szorosan a padlóhoz simulva lazán pihen.

2. Ugyanúgy a bal lábam.

3. Jobb felső combom szintén lazán, fesztelen állapotban nyugszik a padlón vagy a széken.

4. Ugyanúgy a bal combom.

5. Hátam ellazulva pihen a padlón, vagy fesztelenül támaszkodik a széktámlához.

6. Vállaim elernyedten csüngenek.

7. Felkarjaim teljes súlyukkal lefelé csüngenek.

Először mindig a jobb majd a bal oldalra koncentrálok.

8. Alkarjaim az ölemben nyugszanak.

9. A kezek tenyérfelülete is az ölemben pihen;
a.) vagy nyitottan fölfelé, elfogadó helyzetben,
b.) vagy tenyérrel lefelé, meleget óvó helyzetben.

10. Ujjaimban érzem a véráram löktetését, amely azokat szívemmel kapcsolja össze.

11. Kezem erősnek, élettel telítettnek érzi magát, ugyanakkor lágynak és gyöngédnek.

12. Nyakam és fejem fesztelenül, de fegyelmezett tartással nyugszik testemen.

...Gondolatunk és hallásunk a bennünk élő egyedüli és egyetlen igaz hangra irányul. Figyelmesen hallgatunk. A bensőnkben élő hang tisztaságról és szeretetről dalol. Csöndben hallgatjuk, amíg csak lehetséges. Egy idő elteltével elkezdjük a zenélést, vagy hozzálátunk más alkotó, vagy szellemi-szemlélődő tevékenységhez.

A MUZSIKUS FELADATA ÉS LEHETŐSÉGEI

A muzsikus ajándékozó lelkületű, kitárulkozó ember. Érzékeny lelke, finom hallása olyan szférák-

ba hatol be, amelyek a mindennapi életben sokak számára elérhetetlenek. Fontos viszont, hogy ezek minden ember számára elérhetővé és sajátjává lehessenek. Ezért véleményem szerint, nekünk zenészeknek kellene kutatnunk és megtalálnunk annak módját, hogy miképpen tegyünk másokat is azon titkok részesévé, amelyeket hivatásunk révén nap mint nap szemlélhetünk és átélhetünk. Ezek a titkok ugyanis létünk lényegének hordozói. Olyan magasabb valósággal, világrenddel teremtenek számunkra kapcsolatot, amely emberi mivoltunk számára éppolyan fontos — ha ugyan nem fontosabb —, mint mindennapi életünk kézzelfogható valósága. E magasabb valóság szemlélése segít fölismernünk, hogy létezik egy magasabb rend, amely egyaránt és azonos módon érvényesül mind a zenében, mind az emberben, valamint az élet minden összefüggésében.

A rend összetartó és egybefogó rendszert jelent. Akkor is érvényesíti rajtunk hatalmát, hogyha nem akarunk róla tudomást venni. Ez a rend számunkra otthont és védettséget biztosít. Gondoljunk azokra a gyerekekre, akik szélsőségesen tekintélytelen légkörben nevelkedtek. Sokszor jutott el már fülünkhöz ezeknek a gyerekeknek a segélykiáltása; túlságosan kicsinyek ahhoz, hogy saját rendjüket meghatározzák, lelkileg sokan elvesznek közülük. Ugyanez érvényes a felnőttekre is az egyetemes teremtmény rendjében.

A muzsikusként nemcsak szabad, de kötelessége is rámutatnia erre a magasabb rendre, s erre tenni föl életét.

JOGOK ÉS IGAZSÁGOSSÁG

Imádság

A Te szívedben találtam otthonomra, Uram. Ezért érezhetek a te szíveddel és láthatok a te szemmeddel. Jelenvaló áttetszőségében tapinthatom ezáltal Valóságodat, amely mindenekelőtt szeretettől áthatott igazságosság. Jogainknál fontosabb a te valóságod, a Szeretet; a te és a mi szeretetünk minden iránt. Hiszen a szeretetnek — amely te magad vagy — mindig igaza van!

Hogyha számodra nyitottak vagyunk, akkor mindenünk megvan, amivel Te akarsz bennünket mindenkor eltölteni. Te szelíd igazságosság és Jó-ság vagy! Mily közel vagy mihozzánk, s mily egyszerű odahajolnunk hozzád, hogy eltölts bennünket. Hiszen bár a világot a te szíveddel tapasztalhatjuk meg, a szellem mindig a tied marad.

A te szemmeddel látok, s a te szíveddel érzek, de te döntesz és te cselekszel. Egyszerűen úgy is mondhatom: *Te vagy.*

Ezen keresztül mutatod meg nekünk, hogy kívánságod szerint milyen emberré kell lennünk: részese a te valóságodnak, elfogadója a te kincseidnek. Ugyanakkor mindig annak tudatában, hogy az Ige nálad és belőled van, amint volt kezdetben s lesz mindörökre.

Mutasd meg magad minden embernek, akik még álomba merülve tőled távol élnek. Tedd őket szereteted látóivá, a te Lelked elfogadóivá. Tégy bennünket olyanná, amilyennek te elfogadsz. Add, hogy általad rátaláljunk létünk igazi értelmére.

REMÉNYSÉG: LEGBELSŐ ÉNÜNK ÉNEKE

Életünket mindig számos érzés sodorja, vezeti, befolyásolja. Ezek az érzések gyakran káoszként árasztanak el bennünket, amelyből nem találunk kiutat. Áthatolhatatlan, rejtélyes szövevény ez, amely saját örvénylő mélységébe akar bennünket rántani és belefojtani. Valósággal feneketlen ingovány.

Ekkor megszólal értelmünk: „Találd meg a helyes középutat az érzelem és intellektus között” — mondja —, „hogya a túlélést választod!” Kiszámított és kipróbált utakon vezet ezután józan, kockázatmentes cselekvésre, hogy kilábaljunk a veszélyből. Végül is semmi ártalmas nem történhet velünk. De azután — mégiscsak megtörténik: íme, katasztrófák vészmadarai bontogatják szárnyaikat, hogy elsöpörjenek és megsemmisítsenek bennünket. Úgy érezzük, egyszerűen nem bírjuk tovább...

Látszólag ezt a képet tárja elénk mindennapjaink forgataga. De hogya nem sajnáljuk az időt és csöndben befelé hallgatózunk, rájövünk: most, a szorongatás óráiban is, egészen mélyen bennünk, valami halkán, alig észrevehetően remél és kér. S hogya pontosabban odafigyelünk, azt halljuk: újongó örömmel énekel is.

Ez a belső, derűs mosoly tulajdonképpen sohasem hagy el bennünket. Nem más ez, mint maga a reménység. A reménység pedig bizakodás: tudjuk vagy sejtjük, hogy létünk terv szerint zajlik és védettség övezi, s hogy alapjában véve csodálatosan egyszerű. Egyetlen út és egyetlen középpont létezik az ember és a mindenség számára: Krisztus. Hogya valóban megnyitjuk fülünket, az ő segítségével rátalálunk a lelkünk legmélyén daloló reménységre.

URUNK, TE KISGYERMEKKÉ LETTÉL ÉRTÜNK

Uram, te kifejezetten a legkisebbek, leggyámoltalanabbak, de egyben a legtisztábbak és legártatlanabbak alakját öltötted magadra, hogy megments bennünket. Megközelíthetetlen fölségedet a legszerényebb külsőbe öltöztetted, végtelen hatalmadból a legtehetetlenebbek szintjére ereszkedtél le. Amiként a kezdet kezdetén szereteted lehelt életet a teremtésbe, úgy mentettél vissza bennünket, embereket, azáltal, hogy közénk jöttél. Részesei lehetünk immár mindent betöltő isteni életednek.

Minden képzeletet fölülmúl nagyságod, milyen mérhetetlen annak a forrásnak a mélysége, amely szeretetedet árasztja ránk! Szikrázó, jóságos, szent fényesség; végtelenség. Befoghatatlan, akár Szellemed, fölfoghatatlan miként lelkünk, amely csak hozzád tartozik, a Te gyermeked.

Bennünk élő Krisztus: Lényeden át mutatod meg nekünk, miként alkottad az embert. Emberrévalásod által láthatjuk és valósíthatjuk meg a te fényeddel áthatott saját embervoltunkat.

Isteni létedben való részesedésünk a beteljesülés: annak fölismerésével kezdődik, hogy szeretsz és vezetsz bennünket. Majd egyre erősödik bennünk a törekvés, hogy Fiadhoz legyünk hasonlóvá. Arra törekszünk, hogy Jézus tulajdonságait és életét váltsuk valóra saját életünkben: mindent átölelő szeretetét, alázatát, szűzi tisztaságát, engedelmességét, szenvedésre készséges lelkületét, úgy, amiként ő szenvedett. Váltsuk valóra, Jézusunk, szelíd jószágot, megértésedet, szegénységedet; fölismerve, hogy csupán benned, a te kezedből nyerhetjük el az igazi gazdagságot. Gazdagságunk olyan lesz, mint a koldusé, akit egy napon országába fogad a király; nem érdemei jussaként, csupán hűségéért és hité-

ért. Karon fogja, bevezeti csodálatos palotájába, megmutatja neki kincseit, megosztja vele egész gazdagságát, s ami ennél is több: kéri, hogy maradjon mindörökkre ővele, legyen alkotótársa terveinek megvalósításában, legyen segítsége és támogatója, tanúja. A koldus pedig megdöbbenve, zavartan néz királyára, s csak ezt hebegi: „Uram, nem vagyok méltó a szeretetre, de hatalmad és hozzámhajló jószágod által örökké a te szolgád vagyok.”

MIÉRT ÉPPEN KRISZTUS?

Az ő lényege tisztaság és igazság, magától értetődő önzetlenség, komolysággal áthatott szelídség és gyöngédség. Leírhatatlanul nagy a hatalma. Olyan egyszerű és magától értetődő, hogy számunkra, emberek számára szinte elképzelhetetlen és elérhetetlen. Csak a lényegest találjuk őbenne. Semmi fölösleges, semmi kétséges, csak tisztaság és erő. Ő VAN, s ennek ténye elegendő földi- és örök életünk bizonyosságául. Lenyűgözően hat egyszerűségében, emberi és isteni valóság; ha vonzáskörébe jutunk, szinte elveszítjük önmagunkat, föloldódik önös beállítottságunk. Ez az egyszerűség a legteljesebb mértékben forrása és gazdagsága lehet életünknek.

Kényszeredettség nélküli odahajlás, elfogadás, átadás, fenntartás nélküli megajándékozás; de mindez félreérthetetlenül, józanul és világosan az Atyától kapott küldetés alapján. Távol áll tőle minden, ami kihívóan föltűnő és fölösleges.

Ez az Ember, az Istenember, nemcsak a teljes emberiség megváltását hajtotta végre 2000 évvel

ezelőtt, hanem számos embertársát egyénileg is gyógyította pszichoszomatikus és gyógyíthatatlan betegségéből. Azok az emberek, akik őáltala nyertek gyógyulást, nagyjából már gyógyulásuk előtt hittek őbenne. Milyen gyakran mondta: „Kelj föl és járj, hited meggyógyított téged”.

Ma is érvényes az állítás, hogy a hit hegyeket képes megmozgatni. Az is gyakran beigazolódott, hogy a gyógyulásba vetett hit gyógyuláshoz vezethet.

Krisztus embermivoltán keresztül lett megmentőnk és Üdvözítőnk. Egyénisége isteni és emberi tulajdonságok hordozója. Az ő természete szabja meg a világ rendjét, meghatározó mércéje a világ rendjének. Mindenfajta rendnek meghatározó mértéke — a zenében, művészetben és tudományban is —, mindennek, ami emberi létünkkel kapcsolatos.

Krisztusban a természetfölötti szeretet és türelem teljessége lakozik. De nem feltétlenül toleráns. Szeretete fegyelem és önátadás által tanít és vezet.

A művészet, a tudomány, a munka és egyáltalán az emberség elvárása ma is főként: szeretet, fegyelem és önátadás. Jézus túlságosan jó és egyedülállóan magasztos volt ahhoz, hogy elkerülje a kétkedő irigykedés, s megmeneküljön az üldöztetéstől és keresztfeszítéstől. — Lehetetlen volt azonban örökre megölni őt. Föltámadott és tovább él. Lénye, tulajdonságai, élete ma is mindennapjaink kísérői: mivel ezek egyszerre isteniek és emberiek, ezért örökre fönmaradnak földön és égen.

Már a földön is mennyországot teremthetne számunkra és megválthatna bennünket a Hozzá-hasonlóvá-alakulás, s amiként 2000 évvel ezelőtt, útmutatónk lenne Isten örök igazságának útján. Hiszen ő van itt velünk, hogy mindenhol kísérőnk legyen vándorlásunk útvesztőin.

Az a magasabb rend, amelyet Krisztus révén az emberekben megsejtünk, azonos a zenében meg tapasztalt renddel. Ezért képez a zene nagyszerű kapcsolatot Krisztus szelíd jósága és a számunkra kiszabott emberi feladatok között.

A zene eszköz kíván lenni Isten megváltó tervében, s valóban az is.

KÉRLEK, EMBER, ÉBREDJ FÖL ÉS NYISD MEG SZÍVEDET!

Az Isten szerelmére kérlek benneteket: higgyetek! Hát nem látjátok, hogy az Isten nélküli világ sorsa csak a pusztulás lehet? Csupán bálványaitokat — a gazdagságot, a vagyont és a jólétet — látjátok?

Nem érzitek, hogy az életnek csak Istenben van állandósága? Ugyan ki olyan erős saját erejéből, hogy élhet anélkül, akinek életét köszönheti?

Beképzelt és magabiztos társadalmú mai világunknak, mi lesz veled, hogyha a halál az igazi valósággal szembesít?

Pedig az élet már itt és most is az égihez lehetne hasonló. A világnak szeretetre van szüksége: csak szeretetre. Isten pedig maga a Szeretet. Csakis ő róla mondhatjuk ezt, aki titeket szeretetből teremtett.

Miért rohangálunk naphosszat, hogy tekintélyünket és vagyonunkat gyarapítsuk, amikor akár így, akár úgy, az örökkévalóság felé menetelünk?

Az örökkévalóság pedig minden olyan pillanatunkban jelenvalóvá válik számunkra, amikor eggyé válunk Teremtőnkkel, s az ő teremtésével. Ez azonban csak akkor következhet be, hogyha képesek vagyunk megállni az élet nagy rohanásában; kérdezni,

szemlélni és csodálkozni, saját lelkünk csöndjében hálával és alázattal közeledni az isteni valósághoz.

Ma, különösen ma kellene mindannyiunknak venni a bátorságot, hogy hazatérjünk. Krisztus velünk van, s Isten vár ránk; örökké vár. Isten várakozása örökké tart, de mi nem várhatunk örökké. A mi életünk rövid. A világnak rá kell ébrednie önmaga valódi mivoltára. Mennyivel boldogabbak volnátok, hogyha megismernétek létetek eredetét és rendeltetését, s hogyha e szerint élnétek! Eggyé válhatnátok a reánk váró mindenható szeretettel.

A szeretet nem tolaakodó; türelmesen vár. Mi lehetnénk ugyan „erőszakosabbak”, de túlságosan kényelmesek vagyunk. Ugyan miért?

Kétségbeejtő, hogy ezt sokan még mindig nem ismerik föl. Óvatoskodás, megalkuvások, a túlzottan önmegvalósítást célzó lélekápolgatás; mindez többnyire olyan zsákutcába vezet, ahonnan nincs tovább.

Vállaljuk hát merészen, ugyanakkor reménységgel eltelve a nagy ugrást Isten végtelen mélységeibe, hogy egyáltalán kiutat találjunk? Igen! Különben zsákutcában marad végállomásunk, kiút nélkül, sötétben, reménytelenül. Merész ugrásunk ugyanakkor végtelen távlatokat és lehetőségeket tár föl számunkra: mennyország, korlátozásnélküliség, csodálatos fény, mélység és melegség, isteni — s ugyanakkor emberi — szeretet.

Miért ne akarnánk már ma elérni ezt a mélységet, amelynek szépsége és boldogító ereje mérhetetlen és végtelen?

LEGYEN MEG A TE AKARATOD!

Hálával tartozom neked Teremtőm, hogy te, aki független és korlátlan alkotója vagy földünknek s végtelen uralkodója az égnek, kinyilvánítod és tudtomra adod akaratomat. Kinyilatkoztatásodat jelenti ez nekem, — nekünk: gondoskodásodat és gondviselésedet, fölmérhetetlen nagyságodat, bennünket körülölelő oltalmadat.

Te, aki a világot és annak legparányibb vagy legnagyobb elemeit csodálatra méltóan és tökéletesen működőnek tervezted és alkottad, te, aki a kicsinyke esőcseppben, a fenséges sziklában, a növényekben és állatvilágban életetől szeretettel építesz eleven rendet, te magad rendelkezel végtelen bölcsességgel műved fölött.

A legparányibb dologban, amit alkottál, kitapinthatom végtelen és kiapadhatatlan teremtő erődet.

Amilyen tökéletesen működik minden egyestommag, vagy az élő szervezet valamennyi sejtje, olyan tökéletes az a rend is, amelyet számunkra, emberek számára teremtetél. Hogyan is foghatnánk föl ezt másképpen, mint akaratomnak megfelelően? Ugyan ki viselné gondunkat és ki lenne életünk tervezője, hogyha nem Te? Ki az, aki nagyobb nálad? És ki vagyok én, aki csupán kegyelemből, teremtető akaratom által létezem, hogy ellenkezzem rám vonatkozó terveddel? Hiszen csak belőled, érted élhetek, Atyám és Teremtőm. Akaratom nélkül a világon semmi sem lennék, vezetésed nélkül csupán tévelyegnék, gondoskodásod nélkül elpusztulnék. Lelki növekedésemet és érettségemet köszönhetem a szenvedéseknek, amelyeket vállaimra raksz.

Mindezek nélkül nem tudnék már szeretni, s énekelni sem tudnék a te hangod nélkül, amely napról-napra egyre erőteljesebben visszhangzik lelkemben. Mindeneknek kezdetén ugyanis a Te Igéd volt, s belőle forrásozik közös énekünk.

Most és minden időkön át.

LEVÉL OLVASÓIMHOZ

Szeretteim! Mialatt gondolataimat papírra vettem, egyetlen vágy mocorgott lelkemben. Olyannyira fölerősödött végezetül, hogy szükségesnek érzem kimondani és közölni veletek. Legjobban Jézus szavaival tudnám kifejezni vágyamat, aki keresztrefeszítése előtt egy nappal így imádkozott minden hívőért: „Atyám, akarom, hogy akiket nekem adtál, ott legyenek velem, ahol én vagyok” (Jn 17,24). A továbbiakban arról szól Jézus, hogy Isten már a teremtés előtt szeretett minket. Mindöröktől fogva az övéi vagyunk.

Nos, bizonyára nem azért helyezett bennünket a világba, hogy hagyjon egyre inkább eltávolodni magától. Isten és teremtményei mindenkor együvé tartoznak, s ennek így kell maradnia mindörökké! Csak így jöhet létre a világ, s csak így állhat fönn továbbra is. Ebben a kölcsönös szeretetben és egységben haladhat a világ, s az emberiség a beteljesülés felé, amelyet Teremtője karjaiban, léte forrásánál talál meg.

Amiként az első ember első sejtje, s a benne fölparázsló szellemi szikra ártatlan volt a bűnbeesés előtt, olyanná kell válnia újra az embernek: Istent szeretővé és Isten által szeretetté. De ilyenné csak Krisztus által válhat. Ő pedig így imádkozott: „...Di-

csőíts meg engem Te, Atyám, magadnál, azzal a di-csősséggel, amelyben részem volt nálad, *mielőtt a vi-lág lett*. Kinyilatkoztattalak Téged az embereknek, akiket a világból nekem adtál. Tieid voltak és nekem adtad őket. Tanításodat megtartották. Szenteld meg őket az igazságban: a te igéd igazság... Legyenek mindnyájan egyek. Amint Te, Atyám, bennem vagy és én Tebenned, úgy legyenek egyek ők is miben-nünk" (Jn 17).

Az Isten lélek; tiszta, jóságos, bölcs szellemi va-lóság. Krisztus, Isten Fia ezt a szellemi Valóságot közelíti hozzánk emberi alakban, hogy lénye és se-gítsége által mi emberek Isten szellemi valóságában fölismerjük, elfogadjuk és éljük embermivoltunkat.

Alapjában véve egészen egyszerű átlátni ennek igazságát. Csupán némi csöndre van szükség és ar-ra, hogy nyitott füllel hallgassunk a számunkra föltá-rulkozó mindenség szavára. Akkor, a szeretet e döb-benetes csöndjében az élet üzenetét hordozó égi su-garak, maga az örök élet érinti meg szívünket. Tisz-taságot, szeretetet, igazságot hordoznak ezek a su-garak. Világosan tudatják azt is: Isten Lelke a böl-cssesség forrása.

Ilyen értelemben kívánom szívből minden test-véremnek, aki a világon él, hogy ragyogjon föl sze-me előtt és fogadja be őt Isten világossága. Vilá-gunk teremtményeinek az a magasztos rendelteté-se, hogy megtalálják boldogságukat Isten igazságá-ban, s hogy Érte munkálkodjanak a világban. Bárha mindannyian részesei lehetnénk ennek!

Szeretettel köszönti az olvasót:

Erkel Eszter

A SZERZŐ RÖVID ÉLETRAJZA

Budapesten született. Hétévesen kezd zenét tanulni. 16 éves korában első díjat nyer a középiskolások Mozart-versenyén. 1956-ban emigrál Kanadába. 18 évesen megnyeri egy vancouveri zongoraverseny első díját. Majd továbbképzés következik a torontói Royal Conservatoryban többek között Boris Roubakienál, és koncertdiplomát szerez. Külföldi ösztöndíjat kap a Bécsi Zeneakadémiára, ahol koncertszakon tanul Dieter Webertől és Irene Barbag-Drexler-től. Emeltszintű pedagógiai szakon képezi magát tovább Kurt Blaukopf-nál, Josef Dichl-nél, Erwin Ratz-nál és Gottfried Scholz-nál. További tanulmányok következnek, részben mesterkurzusokon, Paul Badura-Skoda, Bruno Seidlhofer és Farnadi Edith irányításával.

1966 óta Zürichben lakik. Hangversenyeket adott Braziliában, Németországban, Olaszországban, Kanadában, Svájcban, Hollandiában és Franciaországban mint önálló zongoraművész és mint zenekari szólista.

Erkel Eszter alapítója és irányítója a zürichi Kodály Zoltán Zeneiskolának és ismertté vált bel- és külföldön egyaránt különböző szemináriumokon és tanfolyamokon tartott előadásai révén is. Alapítója a Muzsikáló Ige (Das Musizierende Wort) nevet viselő nemzetközi zenei társaságnak, melynek célkitűzése (koncerteken, előadásokon, zenei versenyeken és ösztöndíjakon fiatal művészek számára) az igazság keresése a zenei előadóművészetben, komponálás-

ban és zenehallgatásban. Zenei pályája jelentős részét szenteli koncertek és előadások keretében hallgatóságának a zenén keresztül való Istenhez vezetésének.

TARTALOM

Dr. Balthasar Staehelin professzor ajánló sorai . . .	5
A szerző előszava	11
Az ének: lelkünk legősbibb anyanyelve	15
A dal ősforrása	17
A zene: imádság	18
A zene: a szeretet sugárzása	20
Munka és imádság	21
Drágakövek	23
Bach	24
A zene gyógyító ereje	25
A zene emberi szenvedélyeink gyógyítója	27
Bartók	29
Alázat	30
Kegyelem	31
Krisztusi és sátáni bizonyosság — Sátáni zene . . .	34
A szenvedés gyümölcsei: a hálás lelkület	37
Lámpaláz	42
Már csak a Te hangodat hallom.... .	49
Az abszolút igazságról	50
A lényeg kicsengése	55
A muzsikusz feladata és lehetőségei	57
Jogok és igazságosság	59
Reménység: legbelső énünk éneke	60
Urunk, Te kisgyermekké lettél értünk	61
Miért éppen Kirsztus?	62
Kérlek, ember, ébredj föl és nyisd meg szívedet! .	64
Legyen meg a te akaratod!	66
Levél olvasóimhoz	67
A szerző rövid életrajza	69

